

TRIMITAS

KELIAS Į PERGALE

9771392475004

1,99 €

svarbios pamokos

Ukraina patyrė, ką reiškia mokytis priešui jau trypiant jos žemę. Mes galime ir privalome mokytis jau dabar. Išmokime svarbias pamokas ir būkime pasiruošę dienai X.

Pilietinio pasipriešinimo pamokos

- Išmokssite tvarstyti žaizdas, naudoti turniketą, mobilizuoti galūnes, naudoti neštuvus.
- Išmokssite įžiebtį ugnį skeltuvu, kitomis priemonėmis. Pagaminti apkasų žvakę.
- Išmokssite elgesio taisyklių evakuojantis ir kaip parengti evakuacijos planą.
- Išmokssite pinti maskuojamąjį tinklą.

Atsparumo hibridinėms grėsmėms pamokos

- Išmokssite skirti hibridines grėsmes pagal veikėjus, jų tikslus ir naudojamus įrankius.
- Sužinosite informacinių, kibernetinių ir energetinių grėsmių atpažinimo ir užkardymo būdus.
- Suprasite, kaip identifikuoti užsienio žvalgybos tarnybų keliamas grėsmes.
- Gebėsite atpažinti propagandą, dezinformaciją ir melagienas.
- Sužinosite galimus atsako į hibridines atakas scenarijus.

2025 M. NR. 5 (1397)
TIRAŽAS 1000 EGZ.

©„TRIMITAS“, 2025
LEIDINIO INDEKSAS 5291.
ISSN 1392-4753

LIETUVOS ŠAULIŲ ŽURNALAS

TRIMITAS

ŠIAME NUMERYJE:

2	LŠS KRONIKA	22	SAJA / GABIJA TARAPOVSKYTĖ-BARANAUSKIENĖ Aš, arklis ir rytas
10	LŠS KRONIKA „Telia“ darbuotojai Lietuvos šaulių sąjungai perdavė 100 dronų	24	KIBERNETINIS SAUGUMAS Kas yra kibernetiniai nusikaltėliai?
12	KYJIVO KONFERENCIJA / INDRĖ MAKARAITYTĖ Kyjivo saugumo forumas	26	PARTIZANAI / STASYS IGNATAVIČIUS Bebaimis Lietuvos partizanų vadas
14	V. PUTVINSKIO-PŪTVIO KLUBAS / STASYS IGNATAVIČIUS Neeilinis LŠS V. Putvinskio-Pūtvio klubo skyrių atstovų visuotinis susirinkimas	29	GINKLO BROLIAI Šauliai pasitinka sąjungininkus iš Vokietijos.
16	ARSENALAS / VALDAS KILPYS „Lee Enfield“, arba Pasakojimai iš Afganistano. I dalis.	30	KARO ŽINGSNIAI / SERŽAS ŠEVČENKA IR VILMA KIURĖ Ukraina 2014 metais (6 dalis)
18	IŠMOKTOS PAMOKOS / GABRIELIUS E. KLIMENKA IR EDUARDAS KLIMENKA Pirmoji psichologinė pagalba po katastrofos, arba Kaip padėti sau ir kitiems	36	Ką rašė „Trimitas“?

Lietuvos šaulių sąjunga

VYR. REDAKTORIUS Vytaras Radzevičius
KALBOS REDAKTORĖ Sandra Balžekaitė
KORESPONDENTAS Valdas Kilpys
DIZAINAS Greta Janutytė,
Paulius Budrikis [CRITICAL]

REDAKCIJOS KOLEGIJA:
Žilvinas Neliubšys / CV narys
Aurimas Navikas / CV narys
Augustas Žukauskas / CV narys
Aušra Garnienė / LŠS Komunikacijos skyriaus vedėja
Gabrielius E. Klimenka / šaulys
Gertrūda Šitkauskaitė / neformaliojo švietimo mokytoja
Irena Šalaviejienė / išėivijos šaulė

SPAUSDINO UAB „JUDEX SPAUDA“
Europos pr. 96C, LT-46351, Kaunas
Dėl spaudos broko kreiptis į spaustuvej.

LEIDĖJAS: Lietuvos šaulių sąjunga
FACEBOOK.COM/SAULIUSAJUNGA.LT

ADRESAS: Laisvės al. 34, LT-44240 Kaunas, Lietuva.
EL. P. redakcija@sauliusajunga.lt

VIRŠELIO NUOTRAUKA: VALDO KILPIO nuotraukoje – Žemaitijos šaulių (Telšių apskr.) 8-osios rinktinės skyriaus vadė Greta Eidikytė su Lietuvos šaulių sąjungos Geriausio šaulių skyriaus varžybu nugalėtojų prizų.

Autorių dėmesiai – medžiagų kitam numeriui laukiame iki einamojo mėnesio 10 dienos imtinai!
Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone. Rankraščiai negražinami ir nerecenzuojami.

GERIAUSIO ŠAULIŲ SKYRIAUS VARŽYBOS

1

PROGA VARŽYTIS IR TOBULĖTI

TEKSTAS IR NUOTRAUKOS: VALDAS KILPYS

Šiomet užduočių skaičius dar labiau išaugo. Organizatorių teigimu, ypač svarbus akcentas buvo skiriamas skyriaus universalumui. Nors kiekvienas varžybų dalyvis turi arba bent jau numano savo specializaciją (navigatorius, taiklusis šaulys, paramedikas ir kt.), siekiama, kad visi mokėtų bent pagrindus ir galėtų vienas kitą pakeisti bei dubliuoti.

Telšiuose neseniai vyko laukiamiausias ir daugiausia emocijų sukėlęs šaulių renginys – Lietuvos šaulių sąjungos Geriausio šaulių skyriaus varžybos.

Tokiam įvykiui per kelias dienas nepasiroši – tai ilgo ir nuoseklaus darbo rezultatų įvertinimas. Kviečiame skaitytojus pasinerti į Žemaitijoje pražusių šauliškų veiklų sūkurį ir kartu pamąstyti, ką dar galėtume patobulinti. »

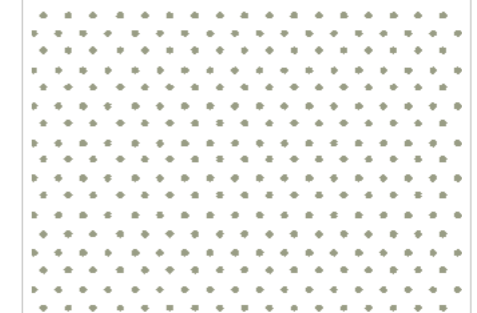
1. Šauliai pasitinka sąjungininkus iš Vokietijos.
2. Instruktažas prieš šaudymą – svarbus.
3. Tikslų link...

2

3

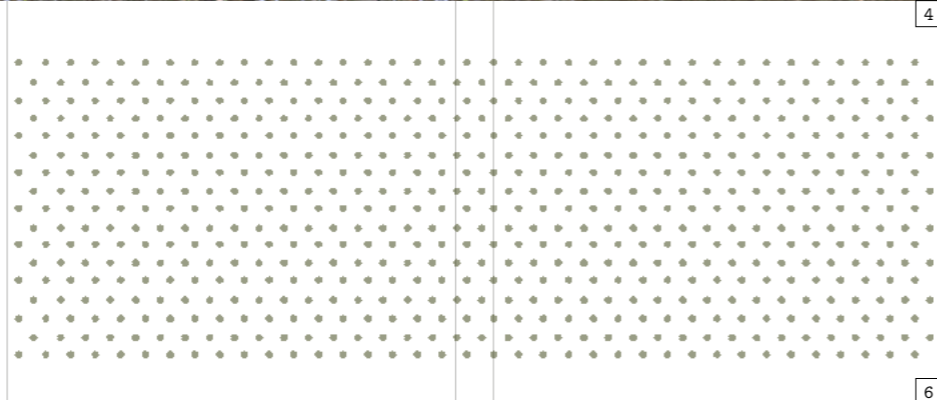

4

5

6

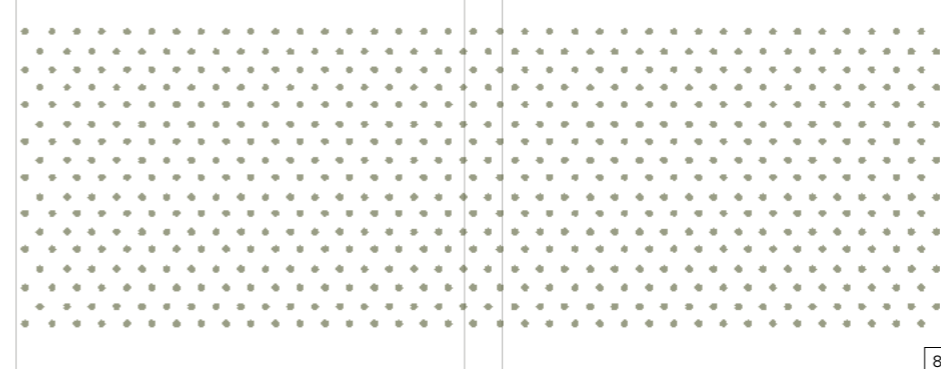
4.-5. Persikėlimas per upę lynu pareikalavo itin daug fizinės jėgos.

6. Irklavimas - tai darba.

7.-8. Skubi medicininė pagalba yra tai, ką privalo žinoti kiekvienas šaulys.

7

8

RUNGTYS IR NUGALĖTOJAI

Šiomet užduočių skaičius dar labiau išaugo. Organizatorių teigimu, ypač svarbus akcentas buvo skiriamas skyriaus universalumui. Nors kiekvienas varžybų dalyvis turi arba bent jau numano savo specializaciją (navigatorius, taiklusis šaulys, paramedikas ir kt.), siekiama, kad visi mokėtų bent pagrindus ir galėtų vienas kitą pakeisti bei dubliuoti.

Užduočių buvo net septyniolika, jas būtų galima paprasčiausiai suskirstyti į dvi grupes: pirmoji – reikalaujanti aštraus mąstymo (navigacija, dronų valdymas, loginės užduotys, ginklų surinkimas ir pan.), antroji – kur svarbi jėga ir darnus komandos darbas (persikėlimas per vandens kliūtis, kliūčių ruožas, mūšio lauko imitavimas). Be to, buvo ir medicinos pagalbos teikimo užduočių, kur reikėjo visų šių įgūdžių kombinacijos.

Pradėjime nuo šaudymo. Kiekviena šaulio specializacija reikalauja specifinių įgūdžių, o šiose varžybose buvo stengiamasi derinti greitį ir tikslumą, dėl ko dalyviams dažnai tekdavo įveikti didelį stresą. Ilgiausiai užduotį atlikdavo taiklusis šaulys – jam skubėti nevalia, nes svarbiausia yra tikslumas. Įdomu paminėti, kad KASP kariai savanoriai naudojo kulkosvaidžius FN MINIMI 7.62, kurie yra šiek tiek patogesni ir lengvesni nei šaulių naudojami MG 3.

Kliūčių ruože ir „mūšio lauke“ skyrius turėjo veikti kaip vienas kumštis. Nors jėga yra svarbi, jos neprotingas naudojimas gali reikšti prastesnį rezultatą. Stebėjome, kaip atrodo fiziškai silpnos komandos, pasitelkusios darnų darbą, lengvai įveikdavo kliūtis ir dažnai lenkdavo net gerai treniruotus „supermenus“.

Geriausias to pavyzdys – vandens telkinio įveikimas valtimi. Tinkamai paskirstčius svorį ir darniai irkluojant, nenukrypstant nuo tikslo, valtys tarsi kateris skriedavo bangomis. Kitoks, fizinių jėgų reikalaujantis buvo upės įveikimas lynu. Šauliams ir kariams teko tempti ne tik save, bet ir kuprinę bei ginklą. Dažnas kitą krantą pasiekdavo neįsijaudamas „nei rankyčių, nei kojyčių“.

Žavėjo taktinės medicinos ir inžinerijos rungtys, kur reikėjo ne tik jėgos, bet ir žinių. Čia svarbus buvo pastabumas – ne visi pastebėdavo atotampas ar net sužeistąjį dūmų pilnoje palapinėje. Dar sudėtingesnė užduotis buvo dronų valdymas. Operatorius turėjo susiorientuoti pagal žemėlapij ir puskilometro atstumu esančiame taikinyje tiksliai numesti oru nuskraidintą krovinį, nors pats taikiny buvo nematomas. »

Susumavus rezultatus (sekretoriato nariai tikino, kad vertinti buvo itin sudėtinga), prizinininkai yra šie:

1 vieta – Žemaitijos šaulių (Telšių apskr.) 8-oji rinktinė, surinkusi 234 taškus.

2 vieta – Karaliaus Mindaugo šaulių (Vilniaus apskr.) 10-oji rinktinė, 223 taškai.

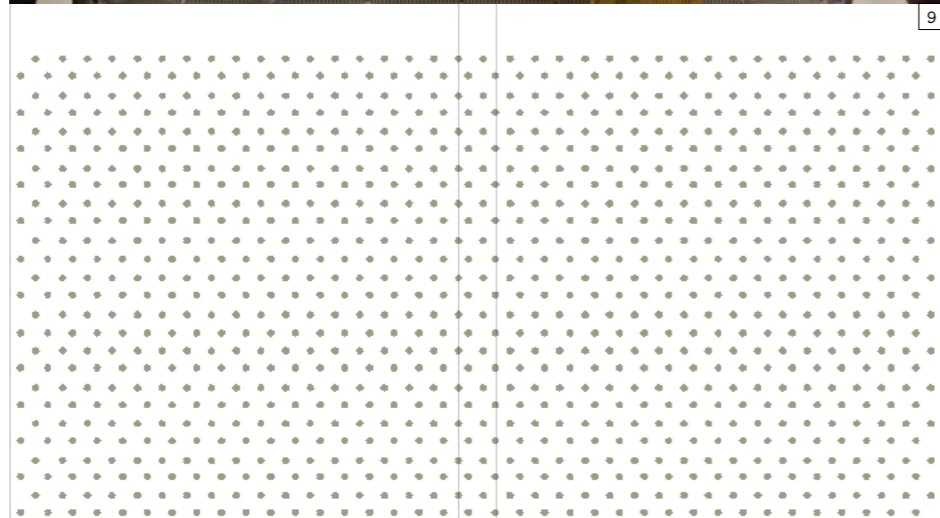
3 vieta – Plk. Prano Saladžiaus šaulių (Utenos apskr.) 9-oji rinktinė, 210 taškų.

9

Kliūčių ruože ir „mūšio lauke“ skyrius turėjo veikti kaip vienas kumštis. Nors jėga yra svarbi, jos neprotingas naudojimas gali reikšti prastesnį rezultatą.

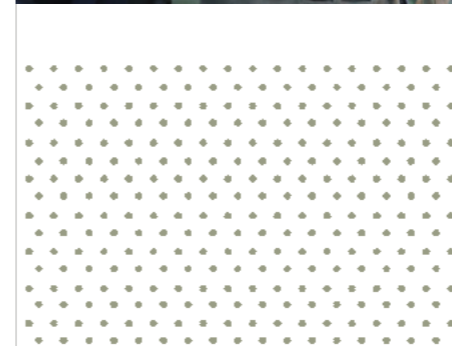
Stebėjome, kaip atrodo fiziškai silpnos komandos, pasitelkusios darnų darbą, lengvai įveikdavo kliūtis ir dažnai lenkdavo net gerai treniruotus „supermenus“.

10

11

12

DALYVIŲ ĮSPŪDŽIAI

Karininko Antano Juozapavičiaus šaulių (Alytaus apskr.) 1-osios rinktinės komandos narys Edvinas Šaulys, paklaustas, kuri rungtis buvo sunkiausia, kiek dvejėjo. „Gal perkėla lynu?“ – svarstė pats. „Ši užduotis tikrai pareikalavo daug jėgų, teko ją kartoti, bet į laiką spėjome. Užduotys buvo labai įdomios, tad apie sunkumus tiesiog negalvoju. Net judėjimas mūšio lauke, kai aplink šūviai, – susimąstai, ką čia veiki, kodėl eini. Aiškiai suvoki, kad turi įvykdyti užduotį, o kiti klausimai ateina vėliau“, – po finišo dalijosi įspūdžiais šaulys. Jo teigimu, pasiruošimas truko kelis savaitgalius, nemažai buvo ir individualaus darbo.

Gen. P. Plechavičiaus šaulių (Šiaulių apskr.) 6-osios rinktinės narys Benas Čiapaitis sakė, kad patirties semtasi iš praeitų metų. „Kiekvienas savo sunkumus įveikėme asmeniškai. Praėjusiais metais buvo daugiau vaikščiojimo, tai buvo nelengva, o šiemet susidūrėme su kitokiais iššūkiais. Prisipažinsiu, orientavimasis nėra stiprioji mano pusė, tad kilo nemažai klausimų. Tačiau skyrius – tai bendras darbas, ir šį trūkumą stengiuosi kompensuoti fizine jėga. Ten, kur jos reikia, visuomet einu pirmas“, – atviravo B. Čiapaitis. Didžiausią įspūdį jam paliko plaukimas valtimi – čia reikalingos tiek taktinės žinios, tiek ištvermė, o galiausiai – ir atsparumas sušlapti.

Plk. Prano Saladžiaus šaulių (Utenos apskr.) 9-osios rinktinės narys Deividas Sadauskas nedaugžodžiavo – pirmiausia reikėjo atstatyti kvėpavimą po finišo. Pasak jo, svarbiausia – geras kolektyvas ir geras nusiteikimas. Tuomet visos užduotys tampa įveikiamos. „Paskutiniai kilometrai davė savo. Pamatėme, kaip žmonės atiduoda visą save, stengiasi. Ir laimi“, – džiaugėsi šaulys, prabėgęs paskutinius varžybų žingsnius ir įveikęs visą nuotolį. >>

9. Netrizniuok. Žinia aiški.

10. Greitasis žygis ir finišas. Užduotys įvykdytos.

11.-12. Portretai, kuriems nereikia komentarų. Ilsėsimės vėliau.

13

TOBULĖJIMAS BŪTINAS

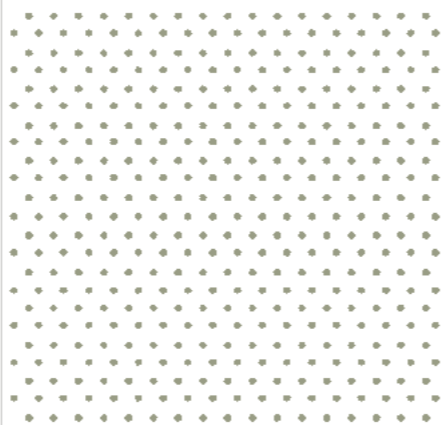
Lietuvos šaulių sąjungos vadas plk. ltn. Linas Idzelis, kalbėdamas apie deramą šaulių pasirengimą, pabrėžė, kad viskas vyksta „darymo būdu“ – praktika ir nuolatinis veikimas yra geriausias mokytojas. Jis padėjo visiems prisidėjusiems prie varžybų organizavimo, ir akcentavo nuolatinio tobulėjimo svarbą. „Tai, ką mačiau prieš kelerius metus, gerokai pasikeitė. Lygis kyla, rungtytis profesionalėja, o jas įveikiantys šauliai tampa vis stipresni“, – sakė LŠS vadas. Jo teigimu, buvo verta įveikti ilgą kelią iš Estijos – šiuo metu plk. ltn. L. Idzelis baigia studijas Baltijos gynybos koledže Tartu mieste.

Pagrindinis varžybų organizatorius Raimundas Gresius pabrėžė, kad judėti į priekį yra būtina. Nors šių metų varžybos sulaukė itin teigiamų atsiliepimų, jos yra puiki galimybė identifikuoti silpnąsias vietas ir jas taisyti. „Tokio pobūdžio varžybos suteikia daug galimybių tobulinti centrinio štabo veiklą ir pačių dalyvių pasirengimą“, – teigė organizatorius. Varžybos galėjo vykti sėkmingai ir dėl

solidžių rėmėjų – UAB „Brolis semiconductors“, UAB „NT Service“, UAB „Milicon.lt“, UAB „Baltic Arms“. Jų dėka nugalėtojai buvo apdovanoti naktinio matymo prietaisais, pistoletais ir kitais reikalingais įrankiais. Nors rėmėjų buvo ir daugiau, organizatorius dėkausi, kad verslas aktyviai remia šaulių veiklą ir mato joje prasmę.

LŠS štabe dirbusi paramedikė Rita Marcinytė paminėjo beveik visų dalyvių nutrintas kojas, kurias teko nuolat gydyti ir lopyti. „Šios varžybos nėra lengvas pasivaikščiojimas miško takeliu, tačiau tobulėjimas yra įmanomas ir būtinas – kojų priežiūra yra esminis aspektas žengiant kovos keliu“, – sakė ji.

Varžybose išryškėjo ir tam tikri techniniai iššūkiai, ypač susiję su optinių prietaisų prišaudymu bei kulkosvaidžių strigimu. Kiekviena problema reikalauja nuoseklaus pasirengimo ir įdirbio, tačiau, kaip sakoma, viskas daroma „darymo būdu“. Šios varžybos buvo puiki proga identifikuoti taisytinas vietas. Varžybos baigėsi, tačiau jau prasideda pasiruošimas kitoms.

13. Rezultatų laukimas ir įtampa.

14. Nugalėtojai ir vadai.

15. Nugalėtojų skyriaus vadė Greta Eidikytė su prizų rankose. Užduotis įvykdyta.

14

15

STATISTIKA

Dalyvavo komandų
17 (šaulių 10, karių savanorių 6, kariūnų 1);

Komandoje narių
8;

Prizinis fondas
per 100 000 eurų;

Trasos ilgis
apie 30 km;

Įveikta užduočių
17;

Padaryta šūvių
apie 11 000;

Išgerta vandens
apie 4 000 buteliukų;

Suvalgyta porcijų
1 200 (personalas, vertintojai, administracija). ×

„TELIA“ DARBUOTOJAI LIETUVOS ŠAULIŲ SAJUNGAI PERDAVĖ 100 DRONŲ

1

2

Lietuvos šaulių sąjungos Vilniaus rinktinės štabe „Telia“ darbuotojai iškilmingai perdavė 100 savo savanoriškai surinktų FPV (angl. First Person View) tipo dronų. Ši iniciatyva, startavusi šių metų kovo mėnesį, simbolizuoja ne tik

technologinį bendrovės indėlį į krašto apsaugą, bet ir darbuotojų pilietinį įsitraukimą, stiprinant Lietuvos gynybinį pajėgumą. Tikimasi, kad po darbo valandų surinkti orlaiviai reikšmingai sustiprins Šaulių sąjungos arsenalą.

Šiandien perduodami dronai – ne tik moderni kovos priemonė, bet ir mūsų darbuotojų pilietinės atsakomybės išraiška. Kiekvienas iš šių 100 dronų atspindi tvirtą įsitikinimą, kad saugumas prasideda nuo aktyvaus pilietiškumo ir konkrečių veiksmų, o ne vien nuo žodžių.

„Šiandien perduodami dronai – ne tik moderni kovos priemonė, bet ir mūsų darbuotojų pilietinės atsakomybės išraiška. Kiekvienas iš šių 100 dronų atspindi tvirtą įsitikinimą, kad saugumas prasideda nuo aktyvaus pilietiškumo ir konkrečių veiksmų, o ne vien nuo žodžių. Technologijų įmonė tampa verta savo vardo ne tik kurdama inovacijas kasdieniam gyvenimui, bet ir mokėdama tas žinias pritaikyti esminiams visuomenės poreikiams. Ypač didžiuojusi mūsų darbuotojais, kurie savanoriškai skyrė savo laiką ir energiją šiam svarbiam projektui, demonstruodami, kad šiuolaikinis patriotizmas gali reikštis ir technologinėmis formomis“, – sakė „Telia“ vadovė Giedrė Kaminskaitė-Salters.

Darbuotojų įsitraukimas viršijo lūkesčius. Prie dronų gamybos iniciatyvos prisijungė net 200 „Telia“ darbuotojų, kurie po darbo valandų savanoriškai dalyvavo šiame projekte. Mokymus organizavo ir vedė 14 darbuotojų-instruktorių, kurių dauguma yra Šaulių sąjungos nariai. Šie savanoriai perdavė technines žinias kolegoms ir padėjo jiems įgyti naujų, šalies gynybai svarbių įgūdžių.

Skraidyklių konstravimas tapo iššūkiu, o kartu ir komandinio darbo pratybomis. Kiekvienas darbuotojas turėjo išmokti kruopštaus darbo su elektronikos komponentais, litavimo subtilybių ir skrydžio valdymo sistemų derinimo. Pirmieji dronai pareikalavo viso darbo dienos, tačiau įgijus patirties, procesas tapo gerokai spartesnis, kas leido pasiekti įspūdingą 100 dronų tikslą per palyginti trumpą laiką.

„Bendradarbiavimas su „Telia“ yra puikus pavyzdys, kaip strateginės reikšmės įmonė gali tiesiogiai prisidėti prie šalies saugumo stiprinimo. Verslo sektoriaus įsitraukimas į gynybos sistemos plėtrą yra būtent tai, ko reikia šiais neramiais laikais. Džiaugiuosi matydamas, kaip technologijų srities specialistai panaudoja savo kompetencijas ir laisvalaikį tam, kad sustiprintų Lietuvos atsparumą. Tai neįkainojamas indėlis į visuotinę šalies gynybą ir puikus pilietinės atsakomybės pavyzdys“, – pabrėžė Lietuvos šaulių sąjungos vado pavaduotojas plk. ltn. Gediminas Latvys.

Nauja komandos telkimo forma Dronų gamybos iniciatyva gimė šių metų kovo mėnesį, kai „Telia“ kolektyvas apsisprendė iš esmės pakeisti tradicines komandų formavimo veiklas. Vietoje įprastų baidarių žygių ar virvių parkų, darbuotojams buvo pasiūlyta galimybė išmokti surinkti FPV tipo dronus, kurie Ukrainos kare tapo vienu svarbiausių pajėgumų.

Kiekvienas dronų komplektas kainavo apie 500 eurų, o bendrovė taip pat parūpino specialią patalpą ir įsigijo reikalingos įrangos. Savanoriškos darbuotojų pastangos gerokai padidino pirminę investiciją – surinkti dronai tapo dvigubai vertingesni dėl kvalifikuotos darbo jėgos indėlio. Šie „kamikadzės“ tipo dronai mūšio lauke pasitarnauja nešdami sprogmenis ir jais naikindami priešo pajėgas.

„Technologijų įgūdžių ugdymas ir pilietinis įsitraukimas gali puikiai derėti vienoje iniciatyvoje. Mūsų darbuotojai ne tik parodė, kad yra pasiruošę išeiti iš komforto zonos ir prisidėti prie visuomenės saugumo stiprinimo, bet ir įgijo komandinio darbo įgūdžių, kurie naudingi mūsų kasdienėje veikloje. Svarbiausia, kad išugdėme grupę žmonių, kurie esant poreikiui gali ne tik papildyti šalies gynybinį arsenalą, bet ir perduoti šias žinias kitiems“, – akcentavo G. Kaminskaitė-Salters.

Dronai – šiuolaikinio saugumo garantas. Bepiločių orlaivių svarba šiuolaikiniuose konfliktuose tampa vis reikšmingesnė. Ukrainos patirtis parodė, kad net ir nedideli dronai gali efektyviai neutralizuoti sunkiąją techniką, o jų teikiama žvalgybinė informacija išgelbėjo daugybę karių gyvybių. Ypatingas dronų privalumas – jų gamyba nereikalauja sudėtingų industrinių pajėgumų, o paprastesnes jų versijas galima surinkti net namuose ar biure.

Lietuvos šaulių sąjungai perduoti dronai taps tiek treniruočių priemone, tiek potencialiu atgrasymo įrankiu. Jie simbolizuoja ir technologijų demokratizaciją – kai aukštosios technologijos tampa prieinamos ir gali būti naudojamos visuomenės saugumo stiprinimui. Šauliai galės naudoti gautus dronus mokymams, siekiant plėsti sąjungos narių kompetencijas bei gerinti reagavimo pajėgumus.

„Telia“ darbuotojų pagaminti dronai mums suteikia ne vien pranašumą kovoje su priešu, bet ir strateginę naudą ruošiant specialistus. Tokio orlaivio valdymas reikalauja ypatingų gebėjimų – pilotas turi tarsi suaugti su dronu ir, žvelgdamas per jo „akis“, išmokti priimti sprendimus, skraidyklei lekiant net iki 100 km/h greičiu. Šiems įgūdžiams išlavinti reikia mažiausiai 40-50 valandų praktikos. Todėl gavę 100 naujų dronų, galėsime apmokyti šimtus naujų dronų operatorių, ir juos įtraukti į taktinius mokymus, kuriuose šiais metais bus imituojami tiksliniai smūgiai ir priešo technikos neutralizavimas“, – pasidžiaugė plk. ltn. G. Latvys.

Tikimasi, kad ši iniciatyva sulauks dėmesio ir iš kitų Lietuvos verslo bei visuomeninių organizacijų. Šaulių sąjungos atstovai viliasi, kad bendradarbiavimas su „Telia“ taps pavyzdžiu kitoms įmonėms, kaip inovatyviai prisidėti prie šalies saugumo stiprinimo. Panašios iniciatyvos plečia grėsmių suvokimą visuomenėje ir skatina spartesnę technologinių sprendimų diegimą gynybos srityje.

„Šiandien pradėta partnerystė su Lietuvos šaulių sąjunga mums atveria naujas perspektyvas. Technologijas mes matome ne tik kaip priemones, bet ir kaip būdą telkti žmones bendram tikslui. Dronų konstravimas „Telia“ darbuotojams pasitarnavo tiek iš techninių kompetencijų pusės, tiek leido išplėsti akiratį, kitaip pažvelgiant į savo, kaip piliečių, vaidmenį šalies saugumo sistemoje. Tikiu, kad tokių iniciatyvų dalyviai ateityje aktyviau dalyvaus visuomeniniame gyvenime ir aktyviai įsitrauks į kitus bendruomeninius projektus“, – savo kolegomis didžiuosi „Telia“ vadovė. ×

1. Lietuvos šaulių sąjungos vado pavaduotojas plk. ltn. Gediminas Latvys ir „Telia“ vadovė Giedrė Kaminskaitė-Salters.

KYJIVO SAUGUMO FORUMAS

Tekstas ir nuotraukos:
INDRĖ MAKARAITYTĖ

3

„Pažiūrėk, kas yra Putino sąjungininkai, ir nusipirk draudimą nuo to, ko nežinai ir neturi žalio supratimo“, – su tokia ironija Trumpo derybininkui su Putinu Stevenui Witkoffui palinkėjo buvę JAV Centrinės žvalgybos valdybos pareigūnai. Jie gegužės pradžioje dalyvavo ištis įspūdingoje Kyjivo saugumo forumo diskusijoje apie JAV ir Ukrainos žvalgybų bendradarbiavimą.

1. Iš dešinės į kairę: Seimo narys Emanuelis Zingeris, atsargos karys Mindaugas Babonas, šaulys Giedrius Latakas (3-ioji rinktinė ir VŠĮ „LDK palikuonys“), šaulys Gediminas Armonavičius (2-oji rinktinė, MNOC (mokymo ir nekinetinių operacijų centras), šaulys, MNOC vadas ir VŠĮ „LDK palikuonys“ vadovas Andrius Kvedaravičius ir straipsnio autorė, šaulė Indrė Makaraitytė.
2. Konferencijos akimirka.

Nuo pat karo pradžios 2014-aisiais šis bendradarbiavimas tik stiprėjo. Ir, anot ekspertų, kol kas nėra nė menkiausių ženklų, kad tai keistųsi. Vis dėlto ne tik forumo salėse aptariamas neprognozuojamas Trumpo elgesys ar jo įgaliojimų kontaktai su Kremliaus režimu – šis šešėlis vis labiau temdo geopolitinės diskusijas.

Šiame forumo dalyvavo ir ypatinga Lietuvos šaulių sąjungos Mokymų ir nekinetinių operacijų centro grupė kartu su tais šauliais, kurie nuolat veža paramą Ukrainai. Tai žmonės, kurie Lietuvoje palaiko gyvą sąmonę – primena, kad būtent ukrainiečiai šiandien laiko siaubą nuo mūsų durų.

Ir šįkart į Kyjivą vyko ne tušti autobusai – trys automobiliai buvo iki lubų prikrauti paramos kariams fronte. Į šią partiją pateko ir Vilniaus rinktinės šaulių suaukoti turniketai.

Tačiau ar visi taip aiškiai supranta, už ką moka Ukraina?

Bent jau Kyjivo forumo nesuprantančių nebuvo. Tik liko atviras klausimas – po visų gerų pokalbių ir pažadų kiek realių politinių sprendimų išgims Europos sostinėse ir kiek tai truks. Žmonės susitinka, kalbasi – o karas vyksta. Kasdien. Kiekvieną minutę.

Vienas forumo dalyvių – R. Goffas, buvęs JAV Centrinės žvalgybos operacijų Europoje ir Eurazijoje vadovas, dirbęs su Ukrainos kolegomis ir iki šiol čia sugrįžantis. Šiandien – jau ne tik padėti, bet ir mokytis iš ukrainiečių, kaip kovoti su Kremliaus režimu.

„Pagrindinė Ukrainos žvalgybos žinia – priešas gali būti nugalėtas“, – sakė Goffas. Jam pritarė ir kiti buvę kolegos: „Putinas – problema. Bet jo režimas yra pažeidžiamas, ir tai reikia suprasti.“

Jie skaito nutekintas Kremliaus tarnybų ataskaitas – bet pabrėžia: užtektų vieno patikimo žmogiškojo šaltinio, kuris patvirtintų, kad „nė viena iš tų ataskaitų gyvenime nebuvo tikslūs“.

Pasak žvalgybininkų, Putinas – detalių ir faktų žmogus. Jo aplinka neabejotinai surinko visą įmanomą informaciją apie Trumpą – jo silpnybes, charakterį, būdus, kaip su juo dirbti. Ar net manipuliuoti.

Ir jokių susitarimų su Putinu jie nelaiiko rimtais: „Susitarimai Kremliui – nieko verti. Absoliučiai.“

Todėl, net ir pasirašius paliaubas ar taikos susitarimus, būtina būti

2

pasiruošus – jie greičiausiai bus sulaužyti. Ir reikia turėti paruoštą planą, kaip reaguoti.

„Vienos tragedijos buvo išvengta tik dėl atsitiktinumo – kai siuntos beveik užsidegė orlaiviuose. Tokios atakos Rusijai kainuoja pigiai, bet yra efektyvios. Ir – nesulaukia atsako. Todėl hibridinių išpuolių Europoje tik daugės“, – sakė Goffas.

Tai – žinutė šalims, kurios dar nesijaučia esančios kare. Kur nėra minų laukuose žūstančių karių ar neįtvirtinamų teritorijų šalia sienos su Baltarusija ar Rusija.

Nors Europa, regis, pagaliau bunda iš lunatizmo būsenos, ukrainiečių tonas Kyjivo forumo – vis mažiau kantrus. Dar bandoma kalbėti su ironija, bet emocijos – kraštutinės. Graudžiai juokinga, kai Estijos deleguotai Europos diplomatijos vadovei Kajai Kallas priekaištaujama už tai, kad savo kalboje pasakė: „Europa remis Ukrainą iki pergalės.“

„Žodžio „pergalė“ mes nebuvo suderinę“, – esą taip „čiulbėjo“ kai kurie Briuselio koridorių politikai.

Tačiau vienintelė išeitis – aiški. Kaip pabrėžė JAV ir Europos saugumo ekspertai forumo: būtinas visiškas Putino režimo atgrasymas. Ir būsimų paliaubų laiką reikia išnaudoti ne deryboms, o maksimaliam Ukrainos aprūpinimui ginkluote.

Europa turi pagaliau atsakyti iliuzinės „saugumo strategijos“ – Lochneso pabaisos – ir kurti tikrą Europos gynybos strategiją. Su Ukraina joje – visateise nare.

„Put Putin into a big box of steel“ –

Kremliui reikia pasiųsti signalą, kad Vakarų gynyba yra tokia, jog jam net nekiltų minčių ją išbandyti.

Tuo pat metu Kyjive svarstyti ir patys blogiausi scenarijai – iš košmarų srities. Tarkime, dvišalis JAV ir Rusijos sandoris, be Ukrainos ir be Europos. Ar net JAV sankcijos Europos šalims už tai, kad jos remia Ukrainą.

Ar tai realu? Taip. Bet forumo dalyviai viliasi, kad blogiausias scenarijus vis dėlto bus ne išdavytė, o paprasčiausias abejingumas – kad JAV tiesiog atsitrauks iš Europos reikalų.

Forumo užkulisiuose netrūko atvirų diskusijų. Europoje vis dažniau stringa derybos dėl Ukrainos narystės ES – ir ne tik dėl Vengrijos, bet ir dėl kitų didžiųjų valstybių nacionalinių interesų. Šią situaciją aktyviai išnaudoja Kremliaus propaganda, skleidama žinutes Ukrainoje, kurios skverbiasi net į ginkluotąsias pajėgas: „Žiūrėkite, broliai, JAV jus išduoda, Europa jus išduoda, o jūs čia vieni kovojate prieš mus. Baikite kovoti prieš mus – jungiamės ir kartu pulkime Vakarus, NATO.“

Kol kas – tai neveikia. Bet Lietuva geriau už bet ką žino, koks kartus gali būti išdavytės jausmas. Ir kokia veiksminga tokioje terpėje gali būti Kremliaus propaganda.

Ypač kai ją maitina patys Vakarai.

„Jie nelaimi. Rusija šio karo nelaimi. Mes turime tikėti savimi ir savo pajėgumais. Mes turime draugų – jie neturi“, – vieną iš forumo sesijų užbaigė Beth Sanner, daugiau nei tris dešimtmečius dirbusi JAV žvalgyboje. x

NEEILINIS LŠS V. PUTVINSKIO-PŪTVIO KLUBO SKYRIŲ ATSTOVŲ VISUOTINIS SUSIRINKIMAS

Tekstas: STASYS IGNATAVIČIUS
Nuotraukos: JONAS IVAŠKEVIČIUS

Sausio 25 dieną įvykusiame V. Putvinskio-Pūtvio klubo tarybos, skyrių pirmininkų ir Istorinės atminties komisijos išplėstiniame posėdyje, svarstant klubo veiklos plėtrą ir 2025 metų veiklos programą, buvo nutarta šaukti neeilinį klubo skyrių atstovų visuotinį susirinkimą bei papildyti klubo įstatus ir atnaujinti klubo tarybos sudėtį. Tai tapo būtina, nes dėl sveikatos priežasčių trys tarybos nariai negalėjo vykdyti savo pareigų.

Neeilinis visuotinis susirinkimas įvyko balandžio 26 dieną Lietuvos kariuomenės karininkų ramovėje. Susirinkimas prasidėjo Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje gėlių padėjimu prie Šaulių sąjungos įkūrėjo Vlado Putvinskio biusto. Vėliau renginys persikėlė į karininkų ramovę.

Po klubo vėliavos įnešimo, prezidento Stasio Ignatavičiaus raporto LŠS vado pavaduotojui ats. mjr. Laimonui Vaškiui ir „Tautiškos giesmės“ sugiedojimo susirinkimo dalyviams pasveikino keli garbingi svečiai: ats. mjr. Laimonas Vaškys, ats. plk. Gintaras Bagdonas, Seimo nariai Kazys Starkevičius ir prof. Valdas Rakutis, karininkų ramovės vedėjas ats. plk. Gediminas Macijauskas, Vytauto Didžiojo karo muziejaus Karybos skyriaus vedėja dr. Laima Bucevičiūtė bei A. Žmuidzinavičiaus muziejaus direktorė Jurgita Rimkutė-Vainiuvienė.

Klubo prezidentas S. Ignatavičius, susirinkus 68 skyrių atstovams iš 78 kvotos, paaiškino neeilinio

1

susirinkimo priežastis ir pristatė naujas klubo veiklos gaires. Jis pabrėžė ideologinio, pilietinio-patriotinio ugdymo ir Nepriklausomybės kovų dalyvių atminimo svarbą, ragino pritraukti daugiau narių bei keisti įstatus. Prezidentas akcentavo, kad „ideologinis ginklas kartais būna veiksmingesnis už šaunamąjį“, ir ragino tai turėti omenyje plėtojant veiklą visuomenėje.

Po skyrių pirmininkų ataskaitų ir trumpos pertraukos susirinkimą vedė klubo I viceprezidentas dr. Audrius Skaistys, aiškindamas įstatų pataisų projektus, kurie buvo priimti vienbalsiai. Nutarta steigti Koordinacinę grupę iš skyrių pirmininkų ir 5 narių Kontrolės ir etikos komisiją, kuri nagrinės stojančiųjų pareiškimus, ginčus tarp narių ir kontroliuos finansus. Komisijos pirmininku išrinktas Raimundas Gresius. Taip pat išrinktas

klubo išdininkas kpt. Aurimas Žvikas, kuris rūpinsis rėmėjų finansine parama.

Visos įstatų pataisos bus perduotos LŠS Centro valdybai patvirtinti ir įsigalios Šaulių sąjungos vadui plk. ltn. Linui Idzeliui pasirašius.

Dėl sveikatos sutrikimų iš pareigų pasitraukė II viceprezidentas Jurgis Škėrys, tarybos narys dim. ltn. Anicetas Varnas ir sekretorė Aldona Žigelienė, jiems suteiktas klubo garbės nario vardas.

Už paramą Ukrainai buvo įteikti Charkovo rajono antiteroristinės grupės veteranų sąjungos medaliai „Trizub Peremogi“ nariams: Arūnui Surdokui, dr. Audriui Skaistyčiui, Audriui Brazauskui, dim. mjr. Antanui Burokui, Gintarui Žiaugai, Algimantui Batvinui, Romui Eidukevičiui ir kitiems.

Prezidentas akcentavo, kad „ideologinis ginklas kartais būna veiksmingesnis už šaunamąjį“, ir ragino tai turėti omenyje plėtojant veiklą visuomenėje.

2

NAUJĄ KLUBO TARYBĄ SUDARO:

- Prezidentas – Stasys Ignatavičius
- I viceprezidentas – dr. Audrius Skaistys
- II viceprezidentas – Dainius Bikuličius
- III viceprezidentas – Liutauras Trumpulis
- Sekretorė – Rita Marcinonytė
- Išdininkas – kpt. Aurimas Žvikas
- Tarybos nariai: dim. brg. gen. Česlovas Jezerskas, Juozas Janušaitis, prof. Valdas Rakutis, Kazys Starkevičius, ats. plk. ltn. Virginijus Vilkelis, Kęstutis Markevičius, dim. plk. ltn. Leonas Stonkus, Vytautas Kubilius, ats. ltn. Kęstutis Suktus. ×

3

1. Ukrainos Charkovo rajono antiteroristinės veteranų draugijos medalis už pagalbą Ukrainos ginkluotosioms pajėgoms įteikiamas buvusiam LŠS vadui Gediminui Jankui. Medalį įteikė klubo prezidentas Stasys Ignatavičius ir klubo Vilniaus skyriaus pirmininkas dim. mjr. Antanas Burokas.

2. Sveikinimo žodį tarė putvinskietis ats. plk. Gintaras Bagdonas.

3. Klubo Istorinės atminties komisijos narė dim. kpt. Daina Kemeraitienė.

4. Klubo I viceprezidentas dr. Audrius Skaistys.

4

4

„LEE ENFIELD“, ARBA PASAKOJIMAI IŠ AFGANISTANO. I DALIS

Tekstas ir nuotraukos:
VALDAS KILPYS,
VIDMANTAS AIRINI

Periodiškai apsilankome Vytauto Didžiojo karo muziejaus (VDKM) ginklų rinkiniuose – vos per kelias minutes apsisuka galva nuo įspūdžių, o galvoje ima suktis naujos idėjos būsimiems straipsniams. Šį kartą į „Trimito“ rankas pateko išskirtiniai eksponatai – unikalūs „Lee Enfield“ šautuvai. Juos VDKM padovanojo rimti vyrai iš Lietuvos kariuomenės Specialiųjų operacijų pajėgų (SOP). Tik neprašykite atskleisti, kur ir kaip jie jų gavo...

LEGENDINIS, ŽINOMAS, PATIKRINTAS

Tiems, kurie domisi ginklais ir jų istorija, pasakoti apie britiškąjį „Lee Enfield“ – beveik bergždžias reikalas. Tai jau legenda tapęs šautuvas – su daugybe modifikacijų ir solidžia kovine biografija. Su muziejininko, karo istoriko Vidmanto Airinio, pagalba Vytauto Didžiojo karo muziejaus (VDKM) rinkiniuose aptikome net keturis šiuos ginklus, kuriuos parvežė Specialiųjų operacijų pajėgų (SOP) vyrai. Pirmoje pasakojimo dalyje pristatysime du iš jų.

TAČIAU PRADŽIOJE – ŠIEK TIEK BENDROS INFORMACIJOS

„Lee Enfield“ – tai „bolt action“ tipo (uždaros, išilgai judančios spynos) šautuvas su dėtuvėmis. XX amžiaus pirmoje pusėje tai buvo pagrindinis

1

2

3

1. Buožė, apsiūta dirbtine oda.

2. Nuostabą kelia šautuvo laibgalio puošyba. Reikėjo nemenkai paplušėti nuimant nereikalingas detales, kad atsirastų toks menkas spalvotas langelis.

3. Šautuvas apdirbtas slidžia, rausva oda, gana neparankia taikantis. Bet, kaip sakoma, dėl skonio nepasiginčysi.

5

Didžiosios Britanijos imperijos bei Sandraugos šalių karinių pajėgų šaunamasis ginklas. Po oficialaus patvirtinimo 1895 metais jis tapo standartiniu Jungtinės Karalystės ginkluotųjų pajėgų tarnybiniu šautuvu.

Šie šautuvai buvo kuriami tam, kad pakeistų „Lee-Metford“ – senesni modelį, vis dar naudojusį dūminių paraku užtaisytus šovinius. Britų kariuomenė nusprendė pereiti prie modernesnių, bedūmio parako šaudmenų ir dėtuvę turinčių ginklų. Šiandien muziejaus saugyklose esantys „Trimito“ aprašomi šautuvai šaudo „303 British“ kalibro (mūsų žymėjimu – 7,7 × 56 mmR) šoviniais.

Savo kovinį krikštą „Lee Enfield“ patyrė Būrų kare (1899–1902). Po nedidelių patobulinimų atsirado modelis „Lee-Enfield Mk I“ („SMLE Mk I“), kuris pradėtas naudoti 1903 metais. Vėliau jį pakeitė dar populiarsnė versija – „SMLE Mk III“ (1907 m.), pelniusi puikią reputaciją per Pirmąjį pasaulinį karą. Galiausiai, 1931 metais buvo sukurta pažangesnė versija, pažymėta kaip „No. 4 Mk I“.

MITAS AR REALYBĖ? KODĖL BŪTENT „LEE ENFIELD“?

Smalsesni „Trimito“ skaitytojai turbūt jau suprato, kad VDKM saugyklose saugomi ginklai atsirado neatsitiktinai. Juos iš misijų Afganistane parvežė SOP kovotojai. Apskritai, šie šautuvai ir jų buvimas Afganistane apipinti mitais, paskalomis ir net propaganda. Pabandykime bent iš dalies išnarpioti šią painią žinių sampyną.

Egzistuoja keli požiūriai, vertinantys šiuos ginklus Afganistano karo kontekste – neretai jie radikaliai prieštarauja vieni kitiems. Vieni, palaikantys anuometį Sovietų Sąjungos sprendimą okupuoti Afganistaną, tvirtina, kad tokie ginklai kėlė siaubą sovietų kariams, mat būtent jais dažniausiai buvo apsiginklavę modžahedai. Tuo metu kiti – dažniausiai tie, kurių interesas buvo sumenkinti sovietinius „AK-47“ (vadinamuosius kalašnikovus) – siekė pabrėžti, esą net senas, dar Pirmojo pasaulinio karo laikų vakarietiškas šautuvas pranoko modernų Rytų bloko automatinį ginklą.

Regis, susiduriame su situacija, kai tiek viena, tiek kita nuomonė turi pagrindo. Iš pradžių afganai iš tiesų kovojo tuo, ką turėjo po ranka – ir darė tai išties efektyviai. Ne veltui karo istorikai vieningai sutaria: jei sovietų invazinės pajėgos būtų susidūrusios su 9-ojo dešimtmečio pabaigos modžahedais, jų būtų laukęs visiškas fiasko.

Tokiomis sąlygomis „Lee-Enfield“, kaip ir bet koks karinis šautuvas su dėtuvėmis, sovietų kariuomenei atrodė rimta grėsmė. Šautuvas buvo taiklus, galingas ir turėjo nemažą – iki 1 000 metrų – efektyvų šaudymo nuotolį. Kareivių pasakojimuose neretai teigiama, esą jis galėdavęs pramušti net BTR (sovietinio šarvuočio) šarvus. Visgi realybėje tai mažai tikėtina – be specialių šaudmenų BTR korpusas sėkmingai atlaikydavo įprasto šautuvo kulkas.

Kitas svarbus veiksnys – neigiamas vakarietiško ginklų tiekimo pobūdis. Nors neabejotina, kad Vakarų valstybės tiekėdavo ginklus modžahedams, šis procesas buvo ypač slaptas, komplikotas ir nuolat kėlė galvos skausmą sovietų žvalgybai. Vienas iš garsesnių atvejų – kai ČZA iš Lenkijos slapta perėmė priešlėktuvinės raketos SA-7, kad perduotų jas afganų kovotojams.

Kalbant apie šaulių ginklus, taip pat siekia, kad sovietai nesuprastų tikrosios tiekimo kilmės. ČZA per neutraliąsias šalis įsigijo šimtus tūkstančių perteklinių Pirmojo pasaulinio karo šautuvų bei šaudmenų. Tad situacija buvo išties margaspalvė: vieni „Lee-Enfield“ šautuvai atkeliaudavo iš trečiųjų šalių, kiti – buvo naudoti pačių afganų dar nuo tų laikų, kai šalis priklausė Britų imperijos įtakos sferai.

Regis, būtent tokie – per rankas eję, istorijos dulkėse nugulę, bet vis dar įspūdingi – egzemplioriai šiandien saugomi VDKM rinkiniuose. Vien jų puošyba kalba pati už save.

Taigi kviečiame susipažinti su pirmuoju, ko gero, įdomiausiu šautuvu. Apie likusius tris – antroje šio straipsnio dalyje.

ODA APTRAUKTASIS

Kiekvienas iš šių ginklų – tarsi mažas personalizuotas pasakojimas. Kiekvienas buvęs savininkas jį puošė savaip, vadovaudamasis savo skoniu, kultūra ar simbolika. Šio konkretaus šautuvo išskirtinis bruožas – rausvos dirbtinės odos apmušalai, kuriais aptraukta buožė (ginklo dalis, remiama į petį) ir korpuso vidurinė dalis iki pat apsodo.

Prieš pasinerdami į detales ir interpretacijas, pirmiausia aptarkime šio ginklo formaliuosius techninius duomenis.

Tai „Lee Enfield Mk III“, pagamintas 1916 metais. Jo serijinis numeris – 57289. Pasak muziejininkų, šis ginklas surinktas naudojant britiško „Lee Enfield“ šautuvo kopijos – Indijoje gaminto „Ishapore 2A1“ – dalis.

Galime pagrįstai spėti, kad šis šautuvas priklausė ne vienai afganų kartai. Gali būti, kad jis regėjo ne tik vietinius konfliktus, bet ir Pirmojo pasaulinio karo frontus. Tai – tikras istorijos liudininkas, kurio kiekviena detalė pasakoja apie laikotarpius, žmones ir kovas.

Akį iškart patraukia neoriginalus, tačiau autentiškumo pojūtį kuriantis tikros odos diržas, dekoruotas keturiomis juodomis kniedėmis. Atrodo, kad vietos meistrai buvo puikiai įvaldę beveik pramoninę tokių diržų gamybą, nes iš keturių muziejuje saugomų šautuvų tik vienas turi originalų diržą.

Išorinėje – dešinėje – ginklo pusėje, spynos dėžutės pereinamoje dalyje, po spynos rankenėle, iškalta ženklina: *1919 / ISHAPORE / 1919 / SHTLE / III**, virš kurio – karūnos simbolis.

Papildomas žymuo su karūna matomas ir vidinėje ginklo pusėje, uokse. Visa tai nedviprasmiškai patvirtina – šautuvas priklausė Britų imperijos karinėms pajėgoms.

Keisčiausias papuošimas – laibgalio apkaustas. Abiejose jo pusėse pro mažytes skylutes matomi blizgaus plastiko puošybiniai elementai. Sunku suprasti, kas galėjo suklikti afganų galvą, kai jis nusprendė taip papuošti savo ginklą. Šio apkausto nuėmimas reikalauja nemažai pastangų. Rezultatas – vos matoma, maždaug pusantro kvadratinio centimetro skylutė apkauste, kuri tampa blizgi, o ne medžio spalvos. Gal savininkas turėjo daug laiko arba buvo taip įsimylėjęs šį ginklą, kad galėjo prie jo krapštytis dienų dienas.

Tiesa, minėta rausva dirbtinė oda (dermantinas) yra slidi ir labai nekokybiška. Vėlgi sunku suprasti tokio puošybinio elemento praktinę prasmę. Toks sprendimas daro ginklą labiau slystantį iš rankų, jį lengviau pastebėti iš tolo ir galų gale neturi jokios realios naudos. Tačiau yra ir praktiškas individualus sprendimas: buožės viduje išlikęs savadarbis valymo kompleksas – virvutė su antgaliu ir audinys.

Išvada paprasta: vertinti šio ginklo puošybą ir patobulimus pagal vakariečio praktikos standartus labai sudėtinga. Daugelis dalykų mūsų supratimui tiesiog nepasiduoda. Kitame žurnalo numeryje aptarsime kitus ginklus, kurie, patikėkite, nustebins ne mažiau. ×

PIRMOJI PSICHOLOGINĖ PAGALBA PO KATASTROFOS, ARBA KAIP PADĖTI SAU IR KITIEMS

6

Iliustracija - „The 2000 Yard Stare“, Thomas Lea, 1944, II PK. The Army Art Collection, U.S. Army Center for Military History. „Vikipedija“.

Tekstas:

GABRIELIUS E. KLIMENKA,
EDUARDAS KLIMENKA,
#IŠGYVENIMO AKADEMIJA KLIMENDKA

Pasibaigus ekstremaliai situacijai gyvenimas tęsiasi. Vieniems jis sugrįžta į įprastą ritmą, kitiems prireikia daugiau laiko atsitiesti. Tiek gamtinės, tiek žmogaus sukeltos katastrofos palieka gilų pėdsaką ne tik aplinkoje, bet ir žmogaus psichikoje. Gaisrai, potvyniai, žemės drebėjimai, uraganai, teroristiniai išpuoliai, karai ir kiti pavojingi įvykiai dažnai sukelia stiprų psichologinį stresą, kuris gali trukti mėnesius ar net daugelį metų.

Be emocinių sunkumų, žmonės neretai susiduria ir su praktiniais iššūkiais: tenka atkurti gyvenamąją vietą, susigrąžinti saugumo jausmą, atkurti asmeninius ir bendruomeninius ryšius. Po katastrofų šis kelias ne visiems būna lengvas.

EKSTREMALIŲ SITUACIJŲ PSICHOLOGIJA

Ekstremalių situacijų psichologija – sąlyginis terminas, apibrėžiantis psichologijos sritį, siekiančią suprasti, kaip įvairios nelaimės ir ribinės patirtys veikia žmones ir kaip veiksmingai padėti tiek individualiems asmenims, tiek bendruomenėms, patyrusioms technogenines ar gamtines katastrofas.

Nors kiekvieno žmogaus psichologinė reakcija į ekstremalią situaciją yra individuali ir unikali, egzistuoja tam tikri bendri išgyvenimai, kuriuos vienokiu ar kitokiu mastu patiria dauguma. Iškart po nelaimės gali pasireikšti nemiga, košmarai, nuolatinis nuovargis, sunkumai susikaupti, užsitęsęs pykčio ar liūdesio jausmas.

Dauguma žmonių laikui bėgant sugeba atsigauti, ypač jei jie neprarado artimųjų ar turto ir gavo savalaikę bei stiprią emocinę paramą. Vis dėlto daliai asmenų gali išsivystyti ilgalaikiai psichikos sveikatos sutrikimai: nuolatinis nerimas, beviltiškumo jausmas, depresija, savižudybės mintys ar potrauminio streso sutrikimas (PTSS). Pastarasis gali pasireikšti nuolatinio budrumo, emociniu atsiribojimu ar įkyrių neigiamų prisiminimų išgyvenimu. >

TOMO LEOS PAVEIKSLAS „DVIEJŲ TŪKSTANČIŲ JARDŲ ŽVILGSNIS“

„The 2000 Yard Stare“ [liet. Dviejų tūkstančių jardų žvilgsnis] – tai išraiška, kuri apibūdina tuščią, tolimą žvilgsnį žmogaus, patyrusio stiprų emocinį ar psichologinį sukrėtimą, dažniausiai karo ar kitų ekstremalių situacijų metu. Terminas kilęs iš Antrojo pasaulinio karo, o plačiai išpopuliarėjo po to, kai žurnale „Life“ buvo publikuotas garsaus JAV karo menininko Tomo Leos paveikslas pavadinimu „The 2000 Yard Stare“ [1944].

Paveiksle pavaizduotas JAV jūrų pėstininkas mūšyje su japonais dėl Peleliu salos 1944 metais. Jo žvilgsnis nukreiptas į tolį – tarsi jis nematytų, kas vyksta aplinkui. Veidas be emocijų: jame atsispindi nuovargis, šokas, išsekimas, o gal net sielos atsiskyrimas nuo kūno. Šis atvaizdas tapo stipriu psichologinių karo padarinių simboliu.

PSICHOLOGINĖ REIKŠMĖ

Šis žvilgsnis dažnai siejamas su: potrauminiu streso sutrikimu (PTSS), emociniu atbukimu ar atsiribojimu nuo realybės, psichologiniu perdėgimu, kuris gali ištikti tiek karius, tiek civilius žmones po sunkių patirčių.

Jis taip pat gali būti matomas žmonėms, kurie išgyveno katastrofas, smurtą, ilgalaikį stresą – tai nėra vien tik karo pasekmė.

„The 2000 Yard Stare“ tapo emocinės traumos ikona ir padeda geriau suprasti, kaip atrodo žmogus, kuris yra fiziškai gyvas, bet psichologiškai išgyvena stiprų vidinį sukrėtimą. Tai yra tylus, bet labai iškalbingas liudijimas, ką reiškia būti karo ar nelaimės epicentre.

Pirmomis dienomis po nelaimės svarbu išlaikyti kiek įmanoma daugiau rutinos, būti atidiems sau, ieškoti artimųjų palaikymo, riboti naujienų srautą.

Vėliau, kai pavojus praeina, verta pasitarti su specialistu, tai svarbu ypač tada, jei simptomai neišnyksta.

Didžiausia rizika susidurti su PTSS ir kitais psichologiniais sunkumais kyla tiems, kurie neteko artimųjų, patyrė sužeidimų, pateko į gyvybei pavojingas situacijas, jau anksčiau turėjo psichikos sveikatos problemų arba nesulaukė reikiamos emocinės paramos.

Natūraliai kyla klausimas: ar nelaimės visada būna traumuojančios ir neišvengiamai sukelia potrauminio streso sutrikimą? Ne visada. Nors ekstremalus įvykiai dažniausiai sukelia trauminių stresą, ne kiekvienam išgyvenusiam asmeniui išsivysto potrauminio streso sutrikimas (PTSS).

Ypač tie, kurie buvo toliau nuo katastrofos epicentro, patyrė mažesnius materialinius nuostolius ar neprarado artimųjų, gali nepatirti ryškaus PTSS poveikio. Tačiau net ir tokiu atveju gali pasireikšti laikini emociniai sunkumai – pyktis, nemiga, nerimas ar padidėjęs jautrumas.

Svarbu suprasti, kad žmogaus reakcija į trauminę patirtį priklauso nuo daugelio veiksnių: patirtos grėsmės masto, asmeninių savybių, anksčiau turėtų psichologinių sunkumų ir gaunamos paramos.

KAIP ŽMONĖS GALI PRADĖTI SVEIKTI PO NELAIMIŲ

Teikiant pagalbą žmonėms, patekusiems į ekstremalias situacijas, dažniausiai pirmiausia orientuojamasi į materialinę pagalbą ir fizinę sveikatą. Tačiau psichologinė pagalba yra ne mažiau svarbi, nes ji padeda žmonėms įveikti stresą, stiprinti psichologinį atsparumą ir netgi apsisaugoti nuo potrauminio streso sutrikimo padarinių.

Džiugu, kad psichologinės pagalbos teikimas vis dažniau tampa neatsiejama pagalbos ekstremalių situacijų metu dalimi. Prie to prisideda ir bažnytinės institucijos, kurios aktyviai teikia dvasinę ir psichologinę pagalbą nukentėjusiems.

Svarbu pažymėti, kad tokią pagalbą neretai teikia ne profesionalūs psichologai, o specializuotus pirmosios psichologinės pagalbos kursus baigę savanoriai. Jie geba suteikti pirminę emocinę paramą, stabilizuoti žmogaus būklę ir padėti jam iki tol, kol bus pasiektos profesionalios psichologinės paslaugos.

Kadangi psichologiniai simptomai ne visada pasireiškia iš karto, ypač svarbu, kad pagalba neapsiribotų vien pirminiu etapu. Ilgalaikę pagalbą teikiantys

specialistai padeda užtikrinti tolesnį emocinį stabilumą, moko įveikos įgūdžius ir padeda spręsti iššūkius ilgalaikėje perspektyvoje.

PIRMOJI PSICHOLOGINĖ PAGALBA

Kaip fizinė pirmoji pagalba padeda fiziškai sužeistam žmogui, taip ir pirmoji psichologinė pagalba padeda stabilizuoti nukentėjusiojo emocinę būklę, kol jis gauna profesionalią pagalbą. Nors dauguma mūsų nėra diplomuoti psichologai, kiekvienas esame teikęs emocinį palaikymą artimiesiems ar draugams, pavyzdžiui, per laidotuves ar skrybas. Pirmoji psichologinė pagalba yra panaši, tik šiuo atveju pagalbos gali prireikti visiškai nepažįstamam žmogui.

Žinoma, geriausia, kad pagalbą teiktų žmonės, turintys bent minimalių žinių ir įgūdžių, tačiau ekstremaliose situacijose gali tekti imtis šios užduoties ir tau. Net neturint specialaus pasirėngimo, galima suteikti paprastą, bet svarbią emocinę pagalbą – tiek, kiek gebi.

Toliau pateikiami keli patarimai, padėsiantys suteikti efektyvesnę pirmąją psichologinę pagalbą.

Taigi, jei tau, kaip neprofesionalui, tektų teikti pirmąją psichologinę pagalbą ekstremalios situacijos metu, svarbu atsiminti pagrindinius tokios pagalbos tikslus:

Stabilizuoti – neleisti, kad stresas dar labiau didėtų.

Mažinti – jei įmanoma, padėti sumažinti emocinę įtampą.

Užtikrinti – kad nukentėjęs žmogus galėtų pasiekti ilgalaikės pagalbos specialistus.

Tokią pirmąją psichologinę pagalbą gali teikti ne tik specialistai, pabaigę specializuotus mokymus, bet ir tėvai, draugai, bendradarbiai ar nepažįstami. Tačiau kaip žinoti, kad kažkam reikalinga psichologinė pagalba? Juk nepulsi prie kiekvieno klausinėdamas. Atmink, kad pirmoji psichologinė pagalba teikiama, kai:

Žmogus pats kreipiasi pagalbos. Tarkime, ekstremalios situacijos metu nekentėjęs asmuo tau sako: „Labai sunku, galiu su tavimi pasikalbėti?“ Atsakyk paprastai: „Žinoma, kas nutiko?“ Dažnai žmogui tiesiog reikia išsikalbėti, tad leisk jam kalbėti. Kartais pakanka tik pabūti šalia, o kartais reikia palinksėti galvą, dažnu atveju tokia pagalba padeda žmogui išsikalbėjus nurimti. Vėliau gali pasiūlyti: „Kaip galiu padėti?“

Kažkas kreipiasi dėl kito žmogaus. Pavyzdžiui, tavo kaimynas pribėgo prie tavęs, kad jo žmonai sunku. Paklausk konkrečiai, kas jam kelia nerimą, o tada pasikalbėk su kaimyno žmona: „Jonas pastebėjo, kad atrodai prislėgta. Kas nutiko?“

Pats pastebėjai, kad kažkas atrodė prislėgtas arba apimtas nerimo. Tokiam asmeniui gali tiesiog pasakyti: „Atrodo, kad tau sunku. Kaip galiu padėti?“ Jei žmogus nesijaučia pasirėngęs kalbėti, tiesiog išreikšk pasiruošimą klausytis ir pasitikrink vėliau.

15 SVARBIAUSIŲ TAISYKLIŲ: KĄ DARYTI IR KO NE

Būk ramus ir pasitikintis savimi. Jei pats panikuoji, sutik, būsi prastas pagalbos teikėjas, nes greičiausiai pagalbos reikės tau pačiam.

Neleisk emocijoms perimti kontrolės. Ekstremalių situacijų metu emocijos paprastai yra vienas iš tavo priešų, tad nepasiduok joms. Vienodai blogas ženklas yra negatyvios ir perdėtai pozityvios emocijos. Jei jauti, kad tau linksma dėl to, jog aplink viskas griūva ir dega, žinok, kad tau pačiam reikalinga pagalba.

Klausykis aktyviai. Jei teiki pirmąją psichologinę pagalbą, kitas turi žinoti, kad jo klausomasi. Jei dairaisi aplink, darai kažkokį darbą ir tuo pačiu metu bandai teikti psichologinę pagalbą, greičiausiai patirsi fiasko. Jei įmanoma, atidėk viską į šalį, skirk maksimalų dėmesį kitam žmogui: klausyk, linksėk galva, pritarok arba kitaip išreikšk palaikymą. Jei gebėsime aktyviai klausytis, žmogui tikrai labai padėsime.

Nepertraukinėk be reikalo. Jei žmogui reikia išsikalbėti, tuomet net ir patikslinantys klausimai turi būti užduodami tinkamu laiku. Išmok ištylėti iki reikiamo momento.

Išsiaiškink, kas žmogui sunkiausia. Nebūtina tiesiai klausti, paprastai atidus klausymas padeda tai suprasti.

Neskubėk – laikas mažina stresą. Stresas paprastai mus verčia skubėti. Jei situacija stabilizuota, galima nurimti. Na, o ir šiaip neforsuok žmogaus geros savijautos, ji ateis po truputį, vienam greičiau, kitam lėčiau, kantriai lauk.

Nemenkink problemos. Netinka pasakymai iš serijos „Na, bent jau...“. Kiekviena situacija svarbi. Jei ji tau atrodo ne tokia baisi, suprask, kad kitam ji gali būti pasaulinio masto katastrofa.

Nedaryk prielaidų – klausk, ko žmogui reikia. Kitaip tariant, nebandyk spėlioti, kas darosi žmogaus vidiniame pasaulyje. Vadovaukis tik faktais.

Nepamiršk apie žmogaus pareigas (pvz., vaikų priežiūrą). Jei žmogui reikia atlikti kokią nors pareigą, tai gali kelti papildomą stresą. Pagalvok, gal kas nors gali laikinai nuo jo nuimti šią našta.

Nebijok tiesiai paklausti apie savižudybės ar agresijos riziką. Egzistuoja mitas, kad, jei to paklausi, žmogų paskatini nusižudyti, tačiau iš tiesų yra priešingai. Paprastai tiesus klausimas žmogų sustabdo nuo rankos pakėlimo prieš save.

Nežadėk to, ko negalėsi įvykdyti. Taigi čia netinka tokie pažadai, kurie nuo tavęs nepriklauso: „Viskas bus gerai, mus tuoj išgelbės“ ir pan.

Po pokalbio išsiaiškink, ko dar gali reikėti. Pasikalbėjęs nepalik žmogaus likimo valiai, tikėtina, kad pirmosios psichologinės pagalbos teikimas vis dar reikalingas. Galų gale, jei jos net ir nebereikia, žmogui gali būti reikalingi kiti dalykai: maistas, higiena, šiluma ir pan.

Padėk žmogui susisiekti su ilgalaikės pagalbos teikėjais. Jei tik situacija leidžia, o ir pačios situacijos metu, jei tik įmanoma, palydėk žmogų iki specialistų.

Gink žmogų, jei reikia papildomos pagalbos. Kai kuriais atvejais gali prisireikti ne tik teikti pirmąją psichologinę pagalbą nukentėjusiam, bet ir ginti jį nuo išorinės grėsmės. Gerai būtų, jei kas nors ateitų į pagalbą tau pačiam. Kol teiki pagalbą, kiti rūpinasi jūsų saugumu.

Pasitikrink po kelių dienų, kaip jis jaučiasi. Net ir ekstremaliai situacijai pasibaigus, toks pasiteiravimas parodys rūpestį ir palaikymą, tad žmogus lengviau susidoro su potrauminio streso sutrikimo padariniiais.

KAIP SUSITVARKYTI SU STRESU PO GAMTINĖS NELAIMĖS?

Pirmomis dienomis po nelaimės svarbu išlaikyti kiek įmanoma daugiau rutinos, būti atidiems sau, ieškoti artimųjų palaikymo, riboti naujienų srautą. Vėliau, kai pavojus praeina, verta pasitarti su specialistu, tai svarbu ypač tada, jei simptomai neišnyksta.

Ar verta kreiptis į terapeutą po nelaimės? Nėra vieno teisingo atsakymo. Daugeliui žmonių terapija būna labai naudinga, ypač jei teko evakuotis, patirti sužalojimą ar netekti namų. Kiti sugeba atsigausti be profesionalios pagalbos.

Vis dėlto, jei patiri nemigą, nerimą ar kitus simptomus, verta bent keletui sesijų pasikonsultuoti su specialistu.

Pirmoji psichologinė pirmoji pagalba nėra stebuklingas sprendimas visiems gyvenimo atvejams, bet ji gali būti labai veiksminga, jei naudojama tinkamai. Ji leidžia greitai reaguoti į kritinę situaciją, stabilizuoti emocijas ir užmegzti ryšį, kuris padės nukentėjusiajam judėti į priekį. Ir nors pirmoji psichologinė pagalba nepakeičia profesionalios pagalbos, ji – pirmas svarbus žingsnis sveikimo link. ×

AŠ, ARKLYS IR RYTAS

1

Tekstas ir nuotraukos:
GABIJA TARAPOVSKYTĖ-BARANAUSKIENĖ

1. Bėgant metams buvo pastebėta, kad žirgai yra ne tik pagalbininkai darbuose, bet kartu teikia ir emocinę naudą.

2. Ryšys tarp žmogaus ir žirgo yra ypatingas – jis tikras, gilus ir gydantis.

7

GYVŪNAI MŪSŲ KELYJE

Gerai žmonių ir gyvūnų santykiai siekia priešistorinius laikus, kai šunys padėdavo žmonėms medžioklėje sumedžioti grobį, o vėliau tapo ir ištikimais draugais kasdieniame gyvenime. Panašiai svarbų vaidmenį atliko ir žirgai, kurie lydėjo žmones ilgose kelionėse ir mūšiuose, padėjo ūkio darbuose. Bėgant metams buvo pastebėta, kad žirgai yra ne tik pagalbininkai darbuose, bet kartu teikia ir emocinę naudą. Žirgo buvimas šalia ramina, mažina nerimą ir stresą, o jodinėjimas padeda atsipalaiduoti, gerina fizinę būklę ir skatina pasitikėjimą savimi. Žirgai neskuba mūsų vertinti, o tai leidžia žmogui pasijusti saugiam. Šiandien, kai kasdienis gyvenimas yra pilnas streso ir skubėjimo, daugelis žmonių atranda buvimą šalia žirgų kaip būdą atsipalaiduoti bei susikoncentruoti į dabartį.

HIPOTERAPIJA

Hipoterapija – visame pasaulyje pripažinta gyvūnų terapijos forma kaip pagalbos būdas žmonėms, kurie turi įvairių psichikos ar autizmo spektro

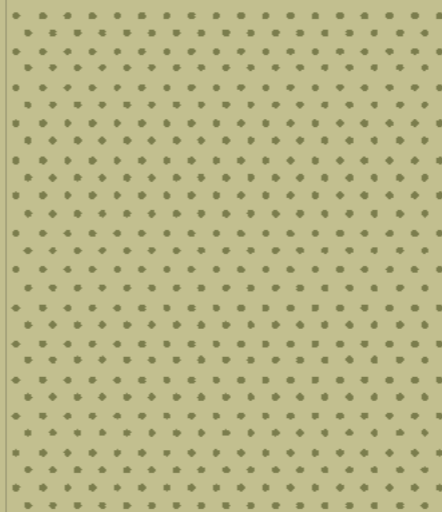
sutrikimų, traumų ar fizinę negalią. Būtent žirgo judėjimas yra įrankis, kuris leidžia padėti žmonėms, nes žirgo judesys labai panašus į žmogaus eisną, tad žmogaus kūnas gali aktyviai ir ritmingai reaguoti, šitaip gerėja koordinacija, raumenų tonusas ir laikysena. Taip pat buvimas su šiuo didingu gyvūnu leidžia pasijusti svarbiam, ugdo pasitikėjimą savimi ir mažina nerimą.

Karas Ukrainoje paliko gilios emocinius pėdsakus ne tik žmonėms, kurie tiesiogiai yra paveikti karo, bet ir tiems, kurie šį laikotarpį išgyvena iš toliau. Psichologines pasekmes patiria visi – vaikai, moterys, vyrai, kariai ir civiliai, grįžę iš fronto, tad būtent tokiomis aplinkybėmis vis labiau ir labiau atsigręžiama į įvairias pagalbos formas. Viena iš jų yra hipoterapija. Kiekvienam tai yra pasitikėjimo savimi atkūrimas, baimės mažinimo būdas, galimybė pasijusti saugesniam.

EMOCINĖ PARAMA

Prasidėjus invazijai į Ukrainą, žmonių baimė ir nerimas dėl esamos situacijos bei ateities labai sustiprėjo – atsirado didelė nežinomybė.

Kojomis jaučiu šilumą
Sklindančių nuo kūrinio
Kurį vadinu arkliu
Kartu kvėpuojame
Šio ryto gaivuma
Kartu jaučiame
Šio ryto rasą.

Susidūrus su šiuo nerimu, žirgai man tapo ramybės uostu. Būtent tai paskatino mane pasiūlyti žmonėms internetinėje erdvėje neatlygintinai atvykti į žirgyną, kad jie galėtų pabūti su žirgais – juos stebėti, šukuoti, vedžioti, maitinti ar tiesiog pabėgti nuo kasdienio streso.

Neilgai trukus atsirado žmonių, kurie norėjo atvykti, ir taip užsimezgė kelios gražios draugystės. Vienas iš pirmųjų susitikimų įvyko su mano kumele Liepa – tai buvo ypatingas momentas, kai žmogaus rankos atsargiai ir lėtai siekė paglostyti šiltą, ramų žirgo kūną.

Per šiuos susitikimus žmonės glostydamo ir šukuodavo kumelę, įdėmiai stebėdavo, kaip ji ramiai kramto morką. Šie paprasti, kasdieniški veiksmai leido mums būti atviriems vienas su kitu, dalytis emocijomis ir patirtimis.

Žirgai yra puikūs emocinės paramos teikėjai – jie labai jautrūs, geba jausti žmogaus emocijas ir reaguoti į jas. Žirgai tapo svarbia terapija ne tik man, bet ir šalia esantiems, kurie ieškojo ramybės arba tiesiog norėjo būti drauge.

2

Juk bendrystėje slypi tikrasis galingumas – didžiulė jėga gimsta iš nuoširdaus ryšio ir pastangų, tiesa? Tiek taikos, tiek karo metu, tiek su gyvūnais, tiek su žmonėmis – galingiausi ir reikšmingiausi dalykai vyksta per bendrystę. Saugokime tai.

ŠIEK TIEK ĮDOMIŲ FAKTŲ APIE ŽIRGUS

Yra sakoma, kad žirgas turi net penkias širdis! Viena – tikrąją, kuri dunksi krūtinėje, o likusias keturias – kanopose. Anatomiciniu požiūriu kanopos atlieka labai svarbų vaidmenį: kiekviena kanopa veikia tarsi pompa, padedanti kraujui cirkuliuoti iš kojų į širdį. Todėl žirgas privalo nuolat judėti – jei sustos, paprasčiausiai pradės sirgti.

Žirgo širdis yra apie 10 kartų sunkesnė už žmogaus ir gali svėrti net apie 5 kilogramus.

Įdomu ir tai, kad žirgai negali vemti – dėl staigaus stemplės kampo maistas negrįžta atgal. Todėl kritinėje situacijoje būtina nedelsti ir kviešti veterinarą, kuris padės žirgui.

Kumeliukai – žirgų jaunikliai – jau praėjus valandai po gimimo turi stovėti ant visų keturių kojų ir būti pasiruošę bėgti. Tai stiprus išgyvenimo instinktas, nes natūralioje aplinkoje arkliai yra grobis laukiniams žvėrimams.

Žirgų dantys auga visą gyvenimą! Kadangi jie ėda apie 16 valandų per parą, dantys nuolat dyla, tad danties paviršius turi nuolat ataugti.

Žirgai taip pat turi puikų skonio pojūtį. Ne, jie nesilanko „Michelin“ restoranuose, bet yra labai išrankūs maistui – niekada neėda sugedusio maisto, nuodingų augalų ir negeria sugedusio vandens. Senoliai sakydavo: jei net arklys gėrė iš balos, tai ir žmogus gali.

TAS RYŠYS – TIKRAS IR GYDANTIS...

Galiausiai noriu pasakyti, kad gyvūnai mus priima besąlygiškai – kantriai, nuoširdžiai ir be jokių priekaištų. Jie neteisčia ir nekritikuoja mūsų jausmų ar išvaizdos. Būtent todėl ryšys tarp žmogaus ir žirgo yra toks ypatingas – jis tikras, gilus ir gydantis. x

KAS YRA KIBERNETINIAI NUSIKALTĖLIAI?

Keturi būdai, kaip juos pačius apgauti

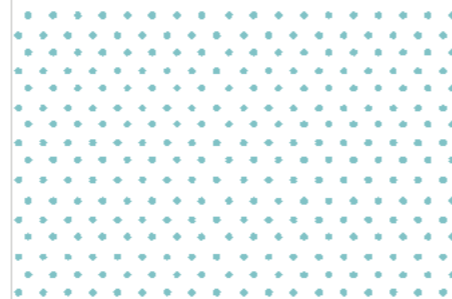
1

Rubrika „Kibernetinis saugumas“ rengiama bendradarbiaujant su oficialiu ESET atstovu Lietuvoje „NOD Baltic“.

8

Kibernetiniai sukčiai, internetiniai vagys ir aferistai, bendrai tariant – nusikaltėliai, kurie taiko socialinės inžinerijos metodus, siekdami išvilioti asmeninius ar įmonių duomenis savo naudai. Tiek pavienės, tiek masinės jų atakos tampa vis aktyvesnės, todėl „Baltimax“ kibernetinio saugumo inžinierius ir ESET specialistas Lukas Apynis kviečia skaitytojus suprasti, su kuo galime turėti reikalą, ir kaip atpažinti, kai mus bando paveikti aferistai.

1. „Baltimax“ kibernetinio saugumo inžinierius ir ESET ekspertas L. Apynis.

Kas yra kibernetiniai nusikaltėliai? „Tai asmenys ar grupės, vykdančios neteisėtą veiklą internete ar telefonu, dažniausiai siekdamie pelno arba konfidencialių duomenų išviliojimo“, – aiškina kibernetinio saugumo specialistas L. Apynis. Internetiniai sukčiai siekia prieiti prie jautrios asmeninės ar organizacijos informacijos, bando trikdyti kompiuterinių sistemų veiklą ar išvilioti pinigus, pasitelkdamie įvairias technikas, tokias kaip kenkėjiškos programos, tinklų įsilaužimai ar specialūs apgaulės (socialinės inžinerijos) metodai.

Ne visi kibernetiniai nusikaltėliai yra kvalifikuoti informacinių sistemų ekspertai. „Kai kurie gali būti baigę IT studijas ar išklaušę profesionalių kursų, tačiau dauguma jų turi tik bazines IT žinias ir naudojami paprastais įrankiais. Dažniausiai sukčiai, dirbantys telefonu, yra greitai apmokomi, o jų žinios yra orientuotos tik į tai, kaip apgauti auką ir išvilioti pinigus“, – sako kibernetinio saugumo ekspertas.

Internetinių nusikaltėlių įgūdžių lygis skiriasi priklausomai nuo tikslų, veiklos masto ir metodų, tačiau kvalifikuotų nusikaltėlių veikla kelia didžiausią grėsmę, nes jie sugeba vykdyti sudėtingas atakas, pavyzdžiui, šnipinėjimą ar finansinių duomenų vagystes.

AR INTERNETINIAI SUKČIAI DIRBA PO VIENĄ, AR KOMANDOMIS?

Kibernetiniai nusikaltėliai dirba tiek individualiai, tiek organizuotomis grupėmis, priklausomai nuo veiklos masto. „Pasaulyje yra programišių grupuočių, remiamų kai kurių valstybių, kurios siekia politinių ar ekonominių pranašumų ir vykdo ilgalaikes strategijas, pavyzdžiui, šnipinėjimą“, – komentuoja kibernetinio saugumo ekspertas L. Apynis.

Organizuotos komandos yra gerai struktūruotos ir vykdo sudėtingesnes operacijas, tokias kaip finansinių duomenų vagystės ar infrastruktūros trikdymas, o jų nariai atlieka specifines užduotis, pavyzdžiui, kuria kenkėjišką programinę įrangą ir įsilaužia į sistemas. Pavieniai sukčiai dažnai užsiima paprastesniais sukčiavimo būdais, o sudėtingiems išpuoliams, tokiems kaip botnetų kūrimas, dažnai reikia komandinio darbo ir didelių investicijų.

KAIP ATsiranda kibernetiniai nusikaltėliai?

Kibernetiniais nusikaltėliais dažniausiai tampa siekiant pasipelnyti, o kibernetiniai verbuotojai ieško asmenų, kurie motyvuojami „greitu ir paprastu pasipinivimu“. „Dėl finansinio pelno, smalsumo ar priklausymo nusikalstamoms grupuo-

tėms vartotojai dažnai būna įtraukiami į tam tikras bendruomenes, kuriose jiems siūlomos galimybės papildomai užsidirbti“, – sako L. Apynis.

Vienas iš pavyzdžių yra investavimas į „pinigų mulą“, t. y. asmenį, kuris sąmoningai arba nesąmoningai dalyvauja pinigų plovimo veikloje, perduodamas ar pervesdamas pinigus, gautus iš neteisėtos veiklos, taip padėdamas sukčiams paslėpti tikrąjį pinigų šaltinį ir ap sunkinti teisėsaugos galimybes juos identifikuoti.

Kibernetinių nusikaltėlių tinklas visame pasaulyje sparčiai plečiasi, nes, norint apgauti žmogų telefonu ar internetu, nereikia specifinių IT žinių, o apgaulės modeliai yra paruošti ir paprastai suprantami. „Nors toks būdas užsidirbti gali skambėti viliojančiai, būtina suprasti, kad įsitraukus į tokias veiklas tampa nusikaltėliu, kuriam gresia įstatymais numatytos bausmės. Be to, net ir patys internetiniai nusikaltėliai dažnai būna apgaunami kibernetinių verbuotojų“, – priduria L. Apynis.

KOKIAIS PAGRINDINIAIS BŪDAIS KIBERNETINIAI SUKČIAI SIEKIA MUS APGAUTI?

„Dažniausiai vykdomi sukčiavimo būdai yra elektroninio pašto atakos – fišingas (angl. „phishing“), socialinė inžinerija, kenkėjiškos programos, netikros svetainės ar „nulauztos“ internetinės parduotuvės. Šiais metais pastebėjome daugiau smišingo ir višingo atvejų“, – tvirtina „Baltimax“ kibernetinio saugumo inžinierius ir ESET interneto saugumo ekspertas L. Apynis bei detaliau paaiškina, kas tai.

— **Smišingas** (angl. „smishing“) – tai sukčiavimo metodas, kai sukčiai siunčia apgaulingas žinutes telefonu (SMS), apsimeddami patikimomis organizacijomis, pavyzdžiui, bankais ar kurjerių tarnybomis. Žinutėje gali būti prašoma paspausti nuorodą arba pateikti asmeninę informaciją. Paspaudęs nuorodą, auka gali atsidurti suklastotame puslapyje, kuriame prašoma pateikti asmeninius duomenis.

— **Višingas** (angl. „vishing“, „voice phishing“) – tai sukčiavimas telefonu, kai sukčiai skambina aukoms ir apsimeta oficialių institucijų, bankų ar IT pagalbos atstovais. Jų tikslas – apgaule išgauti jautrią informaciją, pavyzdžiui, prisijungimo duomenis ar banko kortelių informaciją.

KAIP VISI KARTU GALIME PASIPRIEŠINTI ŠIEMS NUSIKALTĖLIAMS?

„Kovoti su šiais nusikaltėliais galime šviesdami visuomenę ir naudodami įvairias saugumo priemones, tokias kaip papildoma antivirusinė apsauga. Bendradarbiavimas taip pat svarbus – perduodame sukčiavimo puslapius ir kitą informaciją atsakingoms organizacijoms. Įmonėms ypač naudinga diegti pažangius saugumo sprendimus ir rengti darbuotojams kibernetinio saugumo mokymus, – vardi ja ekspertas. – Be to, jeigu sukčiai jums paskambino, joki būdu nebandykite su jais pyktis ar juos erzinti, nes galite sulaukti masinių SMS žinučių ar skambučių. Tokiais atvejais geriausia tiesiog baigti pokalbį ir negaišti laiko.“

KETURI ŽINGSNIAI, KAIP KOVOTI SU KIBERNETINIAIS NUSIKALTĖLIAIS:

1. Visuomenės švietimas ir informacijos dalijimasis.

Ekspertams ir žiniasklaidai informuoti žmones apie kibernetinius sukčiavimo metodus ir jų atpažinimo būdus, skatinti atsargumą dalijantis asmeniniais duomenimis; bendradarbiauti su teisėsaugos institucijomis ir dalytis informacija apie naujus sukčiavimo būdus su kolegomis ir artimaisiais.

2. Bendradarbiavimas.

Perduoti sukčiavimo puslapius ir informaciją Nacionaliniam kibernetinio saugumo centrui (NKSC) ir kitoms atsakingoms organizacijoms.

3. Saugumo priemonės.

Naudoti įvairias saugumo priemones, įskaitant patikimus skaitmeninio saugumo sprendimus. Siekiant sustiprinti įmonių saugumą, diegti pažangius saugumo sprendimus, informuoti darbuotojus apie galimus pavojus, rengti darbuotojams kibernetinio saugumo mokymus ir simuliacijas.

4. Bendri veiksmai.

Suvenyti asmenų, organizacijų ir valstybinių institucijų pastangas, kad sukčiams būtų sunkiau įgyvendinti savo taktikas. ×

BEBAIMIS LIETUVOS PARTIZANŲ VADAS

Tekstas: STASYS IGNATAVIČIUS,
LŠS V. PUTVINSKIO-PŪTVIO
KLUBO PREZIDENTAS

1. Jungtinės Kęstučio apygardos partizanai, 1947 m. Petras Bartkus-Žadgaila stovi 3-ias iš dešinės. Fotografija iš Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus.

Gegužės 30 dieną sukako 105 metai, kai gimė bebaimis, bene vienas jauniausių Lietuvos partizanų vadas Petras Bartkus-Žadgaila. Per visą savo kovos už Lietuvos laisvę kelių dar vadinęsis Sąžine, Dargiu, Mažrimu, Martynu, Žiemkenčiu ir Alkupėnu. Jeigu ne okupacija ir išdavystė, drauge su juo švęstume jo 105-metį... Jis gimė 1920 metų gegužės 30 dieną Raseinių apskrityje Ariogalos Pakapurnio kaime, vidutinių ūkininkų šeimoje. Mokantis mokykloje, užklupo pirmoji sovietinė okupacija, kurios metu jaunuoliui teko matyti ir pajusti visus okupantų žiaurumus ir represijas: Lietuvos žmonių persekiojimus, suėmimus, kankinimus, trėmimus, žudynes...

Kas papuoš tavo
kapą, o broli,

Žalių girių gelmėse
sukniubęs?

Neapverks, nesuras
likę tolimos

Senos motinos
gedulo rūbuos.

Okupantų siautėjimas ir subrandino jį pasipriešinimo okupantams kovai, kovai už laisvą tėvynę. 1941 metų pradžioje jis įsitraukė į pagrindinę antisovietinę veiklą, vėliau aktyviai dalyvavo Lietuvos laisvės armijos veikloje. Vokiečių okupacijos metu jis mokėsi Kauno aukštesniojoje technikos mokykloje, kurioje pasireiškė jo nepasitenkinimas ir pasipriešinimas naujiems okupantams. Pokalbiuose su savo bendramoksliais ir pažįstamais jis pabrėždavo, kad Lietuvoje gerovė klestės tik tuomet, kai tėvynė bus laisva ir nepriklausoma.

Artėjant antrajai sovietinei okupacijai, Petras Bartkus buvo jau galutinai apsisprendęs aktyviai kovoti prieš sovietinius okupantus ir ginklu siekti Lietuvos laisvės. 1944 metais Raseinių apylinkėse jis subūrė Lietuvos laisvės kovotojų būrį ir ėmėsi jam vadovauti. Kovojo Vyčio, o vėliau naujai įkurtos Žaibo partizanų apygardų sudėtyje.

Žaibo apygardai tuomet vadovavo buvęs Žebenkštis rinktinės štabo viršininkas kpt. Jonas Žemaitis-Vytautas (vėliau jis tapo Lietuvos laisvės kovų sąjūdžio prezidentu pirmininku), kuris nuo pirmųjų kovos dienų ir kautynių įžvelgė P. Bartkuję tikrojo Lietuvos patrioto ir partizanų vado pavyzdį. Žaibo apygardos štabas, į kurį buvo paskirtas ir P. Bartkus, parengė visą pluoštą instrukcijų, reglamentuojančių partizanų veiklą, ryšių tinklo sudarymą, kovos miškuose taktikos planus ir kitus klausimus, pradėjo leisti informacinį biuletenį „Karinės ir politinės žinios“, o nuo 1945 metų lapkričio mėn. – laikraštį „Laisvės varpas“. Štabas taip pat bandė užmegzti ryšius su aplinkiniais partizanų daliniais ir su jais bendrai kovoti prieš okupantus.

1945–1946 metų žiemą, kai apygardos kūrėsi darbai kiek aprimo, P. Bartkus daug dėmesio skyrė agitaciniam darbui su vietos kaimų gyventojais. 1946 metų kovo mėnesį štabo pareigūnai J. Žemaitis ir P. Bartkus ėmėsi naujų žygių – jie ieškojo ryšių su šiaulių ir Kėdainių apskrityse veikiančiais partizanų junginiais, siekdami suderinti veiksmus dėl bendro kovos tikslo. Tai buvo Lietuvos laisvės kovų sąjūdžio įkūrimo užuomazga.

Gegužės mėn. Bazilionuose P. Bartkus susitiko su Vytauto Didžiojo rinktinėi priklausiusio būrio vadu Jonu Belaglovu-Žydrūnu. Apygardos vadas J. Žemaitis tuo metu tarėsi su kitų partizanų dalinių vadais. J. Žemaičio ir P. Bartkaus pastangomis 1946 metų rugsėjo 12 dieną buvo įkurta nauja Jungtinė Kęstučio apygarda, į kurios štabą buvo paskirtas P. Bartkus (organizacinio skyriaus

viršininkas). Vėliau jis dalyvavo steigiant vieną visus Lietuvos partizanų junginius vienijančią organizaciją – Bendrą demokratinio pasipriešinimo sąjūdį, kurio prezidentu pirmininku J. Žemaičio-Vytauto nutarimu 1947 metų gegužės 27 dieną P. Bartkui-Žadgailai buvo suteiktas Laisvės kovotojo partizanų majoro laipsnis.

1947 metų rugsėjo 8 dieną Tautos šventės proga įvykusiame bendrame aplinkinių partizanų dalinių atstovų (dalyvavo 20 partizanų vadų) susirinkime, kuriame dalyvavo vadas J. Žemaitis, štabo nariai P. Bartkus, Vytautas Gužas, Antanas ir Bronius Liesiai bei kiti, buvo nutarta įsteigti dar vieną apygardą. Taip 1948 metų balandžio 1 dieną buvo įsteigta nauja Prisikėlimo apygarda. Jos pirmajame įsakyme buvo rašoma: „...kupini meilės savo Tėvynei, pilni paniekos bailiams ir šiaudadūšiams, teisingi, bet rūstūs priešams, negailestingi išdavikams turime, kad ir iš lėto, bet tvirtai, nepalaužiamai žengti užsibrėžtos kovos keliu, kad išpildytume pareigą Tėvynei ir padėtume tvirtus pagrindus mūsų laisvai, nepriklausomai, demokratiniams pagrindais tvarkomai valstybei atkurti.“ Pirmuoju šios naujos apygardos vadu buvo išrinktas P. Bartkus-Žadgaila.

Pradžioje apygardos štabas dislokavosi Dukto miške. Netrukus, lankydamasis pas Žaliosios rinktinės partizanus, P. Bartkus pateko į pasalą ir buvo sužeistas. Kulka kliudė klubo kaulą. Žaizda labai sunkiai gijo, vis atsiverdavo ir išmesdavo smulkias kaulo atplaišėles. Tai trukdė jam judėti, tad P. Bartkui kurį laiką teko būti bunkeryje, tačiau jo vadovaujami partizanai kovojo su okupantais – rengė išpuolius prieš stribus ir emgėbistus, „švarindavo“ kolūkių sandėlius, skleidavo atsišaukimus, baudavo išdavikus ir kt. P. Bartkui vadovaujant Prisikėlimo apygardai buvo išleistas pirmasis laikraščio „Prisikėlimo ugnis“ numeris. Laikraščiu jis kūrė eilėraščius ir straipsnius, kuriuos pasirašydavo Alkupėno slapyvardžiu. 1948 metais buvo išleistas jo eilėraščių rinkinys „Partizano sielos atgarsiai“.

1948 metų liepos 27 dieną J. Žemaitis-Vytautas atvyko į Dukto mišką ir susitikęs su Prisikėlimo apygardos vadu P. Bartkumi paskyrė jį Vieningos laisvės kovos sąjungos organizacijos organizacinio skyriaus viršininku, kiek vėliau P. Bartkus buvo paskirtas BDPS prezidento sekretoriumi (23 metų ir tokios aukštos pareigos parodo jo nuopelnus kovoje už Lietuvos laisvę). Vadovauti Prisikėlimo apygardai buvo paskirtas Leonardas Grigonis-Užpalis.»

2

1949 metų vasario mėn. P. Bartkus-Žadgaila dalyvavo visos Lietuvos partizanų vadų suvažiavime ir vasario 16 dieną pasirašė LLKS (Lietuvos laisvės kovos sąjūdis) Nepriklausomybės deklaraciją, kurią jis pasirašė būdamas LLKS prezidiumo sekretoriumi.

Tų pačių metų rugpjūčio mėn. LLKS prezidiumas įgaliavo P. Bartkų susitikti su Maironio rinktinės vadovybe. Į šį susitikimą (rugpjūčio 13 dieną) atvyko ir Priskėlimo apygardos partizanai (Bronius Liesis-Naktis, Vytautas Šniuolis-Svajūnas, Viktoras Šniuolis-Vitvytis ir Laurynas Mingilas-Džiugas). Deja, apie šį susitikimą, MVD agentui Zelionui nurodžius, jau žinojo sovietiniai saugumiečiai. Užpelkių miškas (Radviliškio r.) buvo apsuptas MVD kareivių. Užvirė aršios kautynės, per kurias žuvo penki partizanai, tarp jų – pirmieji Priskėlimo apygardos kūrėjai LLKS prezidiumo sekretorius P. Bartkus-Žadgaila, B. Liesius-Naktis, Vytautas Šniuolis-Svajūnas, kovotojai Girėnas ir Aitvariukas.

Šių partizanų kūnai buvo išniekinti Radviliškio saugumo kieme, o vėliau sumesti į Antaniškių kaimo gyventojų Mečionio šulinį, nes tuo metu sodyboje dislokavosi emgėbistų įgula. Buvęs Priskėlimo apygardos štabo ryšininkas Kęstutis Bersėnas-Stirniukas P. Bartkų-Žadgailą prisiminė kaip bebaimį

partizanų vadą, iškilų Lietuvos patriotą, nenuilstamą kovotoją, linksmą, bet kartu ir griežtą dėl pareigos, mėgo daug rašyti ir kūrė eiles. Pasak K. Bersėno, tokių žmonių Lietuvoje dabar vienetai. Po žūties P. Bartkui-Žadgailai buvo suteiktas Laisvės kovos karžygio vardas, apdovanotas 1-ojo laipsnio Laisvės kovos kryžiumi su kardais. 1997 metų lapkričio 20 dieną Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu jis apdovanotas Vyčio Kryžiaus 1-ojo laipsnio ordinu (po mirties), o 1998-ųjų gegužės 19 dieną jam buvo suteiktas pulkininko laipsnis. ×

2. Išlikę vos keletas P. Bartkaus partizanavimo metus primenančių nuotraukų. Viena jų mena 1947 m. birželį paminėtas Petrinės ir Joninės. P. Bartkus (priklaupęs) su Savanorio rinktinės vadovybe. Raseinių krašto istorijos muziejus.

3. Bartkų šeima apie 1929 m. Ant mamos Anastazijos kelių sėdi sūnus Antanas, viduryje stovi sesuo Genutė, ant tėvo Antano kelių – sūnus Petras. Fotografija iš Aldonos Savickienės šeimos archyvo. Raseinių krašto istorijos muziejus.

3

ŠAULIAI PASITINKA SAJUNGININKUS IŠ VOKIETIJOS

Nuotraukos:
VAIDOTAS OKULIČ – KAZARINAS

WILLKOMMEN, PANZERBRIGADE 45!

Sako Lietuvos šaulių sąjungos Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės šauliai, dalyvavę iškilmingoje Vokietijos brigados Lietuvoje inauguracijos ceremonijoje Katedros aikštėje. Mūsų buvimas – tai tvirtas palaikymo ženklas sąjungininkams ir mūsų šalies gynybos stiprinimui! ×

10

UKRAINA 2014 METAIS

IŠŠŪKIAI IR IŠBANDYMAI. VI DALIS

POSTIMPERINĖS KOLONIZACIJOS ĮVEIKIMO PATIRTIS

11

1. Nukankintam Ukrainos patriotui Volodymyrui Rybakui skirtas paveikslas.
2. Volodymyras Rybakas.
3. Jurijus Popravka.

„Trimitas“ tęsia straipsnių ciklą apie Ukrainos įvykius 2014 metais. Jį parengė Ukrainos karo veteranas Seržas Ševčenka ir plk. Prano Saladžiaus šaulių 9-osios rinktinės šaulė Vilma Kiurė.

HORLIVKA

HORLIVKA 2014-AISIAIS. IGORIO BEZLERIO ASMENYBĖ; DEPUTATŲ RYBAKO IR POPRAVKOS TRAGEDIJA

2014-ųjų pavasarį Horlivka, didelis Donecko srities pramonės centras, atsidūrė Ukrainos rytuose įsplieskusio konflikto centre. Miestas tapo baze separatistų, vadovujamų odiozinės figūros – Igorio Bezlerio, žinomo „Bieso“ pravarde. Įvykiai Horlivkoje, vienas kurių – deputato Volodymyro Rybako ir jo padėjėjo Jurijaus Popravkos žmogžudystė – pademonstravo prorusiškų smogikų veiksmų žiaurumą ir chaotiškumą.

IGORIS BEZLERIS IR JO VAIDMUO

Igoris Nikolajevičius Bezleris, labiau žinomas kaip Biesas (Velnias), gimė 1965 metais Ukrainoje, Simferopolyje. Jo tėvas buvo Krymo vokiečių, o motina – ukrainietė. Igoris užaugo ir mokyklą baigė Simferopolyje.

Nuo 1994 iki 1991 metų Bezleris mokėsi F. E. Dzeržinskio karo akademijoje Maskvoje. Baigęs mokslus ėmė tarnauti Rusijos kariuomenėje ir užsitarnavo papulkininkio laipsnį. Ukrainos saugumo tarnybos duomenimis, Bezleris iki 2002 metų dirbo Vyriausiosios žvalgybos valdybos Generalinio Rusijos štabo padalinėje. Išėjęs į atsargą, persikraustė į Ukrainą, kur nuo 2003 metų turėjo leidimą nuolat gyventi. Įsidarbino „Kirovo“ mašinų gamyklos apsaugos viršininku.

Vėliau, dar iki 2014 metų įvykių, Bezleris dirbo Horlivkos ritualinių paslaugų įmonėje „Erdvė“. Buvo atsakingas už miesto kapines. Tačiau 2012 metais buvo atleistas iš darbo dėl paminklų vagysčių ir kyšių ėmimo už vietas kapinėse. Paskui dirbo apsaugos agentūroje ir vadovavo visuomeninei Horlivkos karių-desantininkų organizacijai.

2014 metais, Ukrainos saugumo tarnybos duomenimis, Bezleris atnaujino santykius su Rusijos specialiosiomis tarnybomis ir dalyvavo užimant karinius ir administracinius objektus per Krymo aneksiją.

2014 metų balandį jis grįžo į Horlivką ir ėmė vadovauti „Donbaso liaudies pasipriešinimui“.

Igoris Bezleris – pagarsėjo savo žiaurumu ir išsišokimais. Jį kuravo RF specialiųjų tarnybų atstovai ir oligarchų struktūros, susijusios su Konstantinu Malofejevu.

2014 metų balandį Bezleris greitai perėmė miesto kontrolę, užėmęs vietinį milicijos skyrį ir administracinius pastatus. Nuo tos akimirkos prasidėjo Bieso vadovaujamas teroro ir savivalės laikotarpis.

HORLIVKOS UŽGROBIMAS IR BEZLERIO REŽIMO ĮSIGALĖJIMAS

2014-ųjų balandį Bezlerio vadovaujami prorusiški smogikai užgrobė Horlivką. Pirmiausia jie užėmė milicijos pastatą. Bezleris pasiskelbė „įgulos vadu“ ir įvedė asmenines miesto valdymo taisykles. Jis įsteigė sukarintus būrius, dalyvavusius tiek karinėse operacijose, tiek ir bauginant taikius gyventojus.

Mieste prasidėjo represijos. Proukrainietiški aktyvistai, žurnalistai ir eiliniai piliečiai, nepritariantys separatistų valdžiai, buvo grobiami, kankinami ir žudomi. Bezleris, žinomas dėl savo nenusėjamą ir žiaurą būdą, pats vadovavo tiems veiksams, kurdamas baimės ir teroro atmosferą. Vietiniai gyventojai prisiminė tą laikotarpį kaip visiškos anarchijos metą, kai įstatymai liovėsi galioti.

VOLODYMYRO RYBAKO IR JURIJAUŠ POPRAVKOS ŽMOGŽUDYSTĖ

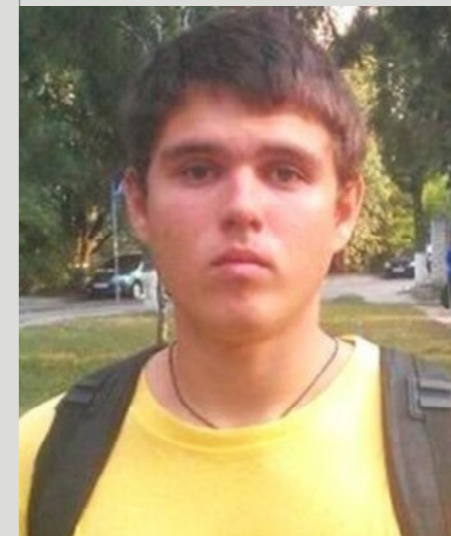
Vienas tragiškiausių įvykių tapo Horlivkos miesto tarybos deputato Volodymyro Rybako ir jo padėjėjo Jurijaus Popravkos nužudymas.

Volodymyras Rybakas buvo aktyvus proukrainietiškas politikas. 2014 metų balandžio 17 dieną jis pamėgino nukelti „DLR“ vėliavą, iškeltą ant miesto administracijos pastato. Šis poelgis jam užtraukė mirties nuosprendį. Smogikai pagrobė Rybaką ir pristatė jį Bezlerio štabą. Ukrainos specialiųjų tarnybų duomenimis, būtent Bezleris įsakė žiauriai elgtis su deputatu.

Jurijų Popravką, Rybako padėjėją, taip pat pagrobė separatistai. Proukrainietiškių pažiūrų Kyjivo Mohylos akademijos studentas Popravka, atvirai reiškęs savo patriotines idėjas, tapo teroro auka. »

2

3

Abu vyrai buvo kankinami, o balandžio 22-ąją jų kūnai rasti Kazenij Torecio upėje, Slovjansko rajone. Oficiali išvada liudijo, kad jie buvo nužudyti ypač žiauriai, o jų kūnai – sudarkyti.

Ši žmogžudystė sukėlė šoką ne tik visoje Ukrainoje, bet ir už jos ribų. Ji tapo prorusiškų smogikų žiaurumo ir cinizmo simboliu, atskleidusiu, kokie negailestingi galėjo būti separatistai, siekdami išlaikyti regionų kontrolę.

BEZLERIO KURATORIAI IR JO RYŠIAI SU RUSIJOS STRUKTŪROMIS

Bezlerio veiksmai koordinuoti ir palaikyti iš Rusijos. Per savo ryšius jis gaudavo ginkluotę, šaudmenis ir finansavimą. Jo kuratoriais buvo Rusijos specialiųjų tarnybų atstovai, pasitelkę jį situacijai Donbase destabilizuoti.

Ypatinę vietą Bezlerio sąveikų grandinėje užėmė Konstantinas Malofejevas – Rusijos verslininkas, žinomas prorusiškų judėjimų rėmėjas. Būtent per struktūras, susijusias su Malofejevu, keliavo parama, taip pat karo specialistai ir samdiniai.

Tačiau pats Bezleris buvo sunkaus charakterio ir dažnai nepaisydavo kuratorių nurodymų. Jo nenuspėjamas elgesys ir žiaurumas keldavo problemų netgi specialiosioms Rusijos tarnyboms. 2014-ųjų rugpjūtį jis faktiškai dingo iš politinės scenos, kas dažniausiai aiškinama Kremliaus mėginimu iš separatistų gretų išvalyti pačias odioziškiausias figūras.

HORLIVKOS ĮVYKIŲ PASEKMĖS

Įvykiai Horlivkoje 2014-ųjų pavasarį ir vasarą tapo vienu ryškiausių prorusiškų separatistų sukeltos teroro pavyzdžių. Miesto užgrobumas, kurį įvykdė Igoris Bezleris, ir jo žiaurus valdymo būdai paliko gilų pėdsaką Donbaso istorijoje. Volodymyro Rybako ir Jurijaus Popravkos žmogžudystė simbolizuoja tragediją, užklpusią taikius regiono gyventojus.

Iki 2014 metų Horlivkoje gyveno 260 000 žmonių, prasidėjus okupacijai apie 100 000 gyventojų buvo priversti palikti savo namus ir tapo pabėgėliais.

Nuo 2014 metų balandžio iki birželio Horlivka buvo kontroliuojama separatistų. Ukrainos pajėgos bandė sugrąžinti miesto kontrolę, bet susidūrė su dideliu pasipriešinimu. Mieste buvo įrengti blokpostai, vyko ginkluoti susirėmimai, o vietiniai gyventojai kentėjo nuo apšaudymų.

4

Horlivka tapo pagrindine kovinių susidūrimų vieta. Aktyvių karinių veiksmų fazėje, ypač vasarą, kai Ukrainos kariuomenė stengėsi išstumti separatistus iš miesto, o šie rengdavo žiaurius išpuolius ir aktyviai gynė savo pozicijas, apšaudymai tapo labai intensyvūs, žuvo daug civilių, dar daugiau pabėgo iš miesto.

4.-5. Horlivkos separatistų vadeiva Igoris Bezleris, labiau žinomas kaip Biesas (Velnias).

6. Donecko teroristai Michailas Tolstychas ir Arsenas Pavlovas buvo nusiųsti klausytis Kabzono koncertų, t.y. likviduoti.

Kariniai veiksmai sukėlė humanitarinę krizę. Daugybė infrastruktūros objektų buvo sunaikinti, mieste ėmė trūkti vandens, elektros ir maisto produktų. Miesto gyventojai buvo priversti slėptis rūsiuose, jų padėtis tapo labai sudėtinga.

Bezleris ir toliau gyvena Rusijos aneksuotame Kryme, ir tebėra svarbi figūra, susijusi su įvykiais Ukrainos rytuose. 2024 metų spalį Ukrainos teisėsauga pranešė, kad pareikšti įtarimai ir Bezlerio žmonai Andželikai Bezler, kuri 2014 metais galėjo dalyvauti taikių gyventojų kankinimuose ir įkaitų grobime okupuotoje Horlivkoje. Jai taip pat už nusikaltimus gresia 12 metų kalėjimo.

Deja, Bezleris ir jo žmona toliau gyvena laisvėje ir lieka nenubausti už savo baisius nusikaltimus.

Belieka tikėtis, kad jie sulauks ukrainiečių keršto ir teismo Hagoje.

5

„LIAUDIES RESPUBLIKOS“, LAUKO VADAI IR SAMDINIAI

„LIAUDIES RESPUBLIKŲ“ PANAŠUMAI IR SKIRTUMAI

2014-ųjų pavasarį, po Krymo aneksijos, prorusiškos jėgos suaktyvėjo Donecko ir Luhansko srityse. Ryškiausias įvykis čia tapo „Donecko liaudies respublikos“ ir „Luhansko liaudies respublikos“ paskelbimas.

„DLR“ paskelbta 2014-ųjų balandžio 7 dieną, užgrobęs Donecko srities administracijos pastatą. Judėjimo lyderiai klovėsi čia tvyrojusiomis prorusiškoms nuotaikomis, dalies gyventojų palaikymu ir iš Rusijos atvykstančių savanorių pagalba. Netrukus buvo surengtas referendumas dėl nepriklausomybės, nepripažintas Ukrainos ir pasaulio bendruomenės. „DLR“ greitai sukūrpė centralizuotą valdymo struktūrą, kurioje svarbiausias vietas užėmė išeiviai iš Rusijos elito ir vietiniai jėgos struktūrų atstovai.

„LLR“ paskelbta 2014-ųjų balandžio 27 dieną, taip pat užgrobęs pagrindinius administracijos pastatus. Skirtingai nuo „DLR“, „Luhansko respublika“ išsiskyrė

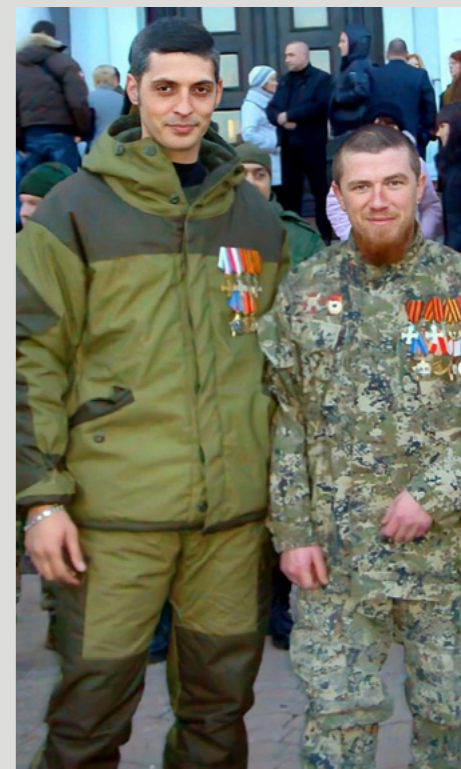
didesniu fragmentiškumu. Politiniai ir kariniai regiono lyderiai dažnai veikdavo nepriklausomai vienas nuo kito, kas atvedė prie daugelio ginkluotų grupuočių susiformavimo. Šiuos skirtumus daugiausia nulėmė konflikto pobūdis regione: jeigu „DLR“ siekė kontrolės per centralizuotą vadovavimą, „LLR“ labiau panėšėjo į skirtingų lauko vadų konglomeratą.

Bendri abiejų respublikų bruožai buvo prorusiška retorika, „liaudies sukilimo“ mitas ir aktyvi Rusijos agentų bei savanorių įtaka. Be to, abu dariniai siekė sunaikinti Ukrainos valstybės apraiškas užgroboje teritorijoje ir įvesti grynai karinę santvarką.

LUHANSKO SRITIES LAUKO VADAI

2014-aisiais Luhansko sritis tapo daugybės lauko vadų kovos už valdžią vieta. Kadangi nebuvo griežtos valdymo vertikalės, įvairios grupuotės savarankiškai įvesdavo miestų ir resursų kontrolę. Tarp žinomiausių figūrų išsiskyrė:

Aleksejus Mozgovojus (brigada „Prizrak“) – vienas odioziškiausių „LLR“ lyderių. Jo padalinys veikė Alčevsko ir Stachanovo rajone. Mozgovojus purkštavo ne tik prieš Ukrainos valdžią, bet oficialiai ir prieš „LLR“ vadovybę,

6

kaltindamas juos korupcija bei ryšiais su Rusijos oligarchais. Galiausiai dėl vidinių politinių rietenų Mozgovojų nužudė Plotnickio pavaldiniai.

Ihoris Plotnickis – būsimasis „LLR“ vadovas, kuris nuo pradžių vadovavo ginkluotai grupuotei „Zaria“. Plotnickis sugebėjo pasinaudoti Maskvos parama, kad pašalintų konkurentus ir įtvirtintų savo valdžią regione.

Pavlo Driomovas – „kazokų gvardijos“ vadas, veikęs Stachanove ir jo apylinkėse. Jis garsėjo atvirais konfliktais su kitais „LLR“ lyderiais, kas dar labiau skaldė regioną.

Nikolajus Kozicinas – „Dono kazokų“ atstovas, mėginęs užvaldyti daugybę Luhansko srities gyvenviečių. Jo būriai dažnai konfliktavo su kitomis „LLR“ grupuotėmis.

Kiekvienam šių vadų labiau rūpėjo savo interesai nei bendras tikslas, dėl ko pirmaisiais karo mėnesiais „LLR“ buvo išskirtinai nestabilus darinys. »

DONECKO SAMDINIAI

„DLR“ nuo pat pradžių traukė visokio plauko samdinius ir avantiūristus, siekusių pasipelninti karo chaose. Čia plūdo ne tik vietiniai gyventojai, bet ir užsieniečiai, pamatę galimybę užsidirbti arba įdiegti savo ideologines pažiūras.

Viena svarbiausių figūrų buvo Igoris Strelkovas [Girkinas] – Rusijos pilietis, buvęs FSB karininkas, ėmęs vadovauti ginkluotoms Slovjansko formuotėms. Iš Krymo jis atsivežė grupę patyrusių smogikų, kas suteikė „DLR“ didelį pranašumą prasidėjus kariniams veiksams. Strelkovas uoliai žiūrėjo disciplinos ir pasitelkė karinę savo žmonių patirtį rengdamas kovines operacijas.

Ne mažiau svarbi figūra buvo Aleksandras Borodajus, kuris užėmė „DLR“ „ministro pirmininko“ postą. Būdamas politinis konsultantas iš Maskvos, jis įnešė didelį indėlį kuriant Rusijos puoselėjamą „liaudies sukilimo“ vaizdinį.

Be to, į Donecką atvyko įvairiausių samdinių grupuočių.

Pavyzdžiui, būriai iš Čečenijos, žiaurumu pagarsėję smogikai, visokių karų veteranai, įskaitant Balkanus ir Artimuosius Rytus. Daugelis jų veikė autonomiškai, plėšikaudami ir grobstydami resursus Donecke ir jo regione.

2014-ųjų pavasaris ir vasara Donbase tapo chaoso, vidinių konfliktų ir padidėjusios Rusijos įtakos laikotarpiu. Nepaisant panašumų tarp „DLR“ ir „LLR“, jos skyrėsi tiek savo struktūra, tiek ir valdymo būdais. „Donecko liaudies respublika“ labiau eksploatavo Rusijos imperijos vaizdinį, derindama tokius, rodos, nesuderinamus imperijos provincijos mitus kaip XVIII–XIX amžiaus Novorosija ir bolševikinė Artiomo-Sergejevo, Stalino jaunystės draugo ir bendražygio, 1918 metais įkurta „Donecko ir Kryvyj Riho tarybų respublika“. Tuo metu, kai „Luhansko liaudies respublika“ paveldėjo šią mitologiją iš grynai sovietinės praeities.

Tuo pat metu konfliktas išskėlė unikalias figūras – nuo lauko vadų iki užsienio samdinių, atlikusių svarbų vaidmenį. Per konfliktą Donbase 2014-ųjų pavasarį ir vasarą ypač išsiskyrė tokie lauko vadai kaip Arsenas Pavlovas [pravarde Motorola] ir Michailas Tolstychas [Givis]. Jie vadovavo ginkluotoms formuotėms, pasižymėjo savo antiukrainietiška veikla ir žiaurumu.

Arsenas Pavlovas buvo Rusijos pilietis, anksčiau tarnavęs jūrų pėstininku.

7

2014-ųjų rugpjūtį jis suformavo „Spartos“ batalioną, dalyvavusį svarbiose kautynėse, įskaitant mūšius už Ilovaiską ir Donecko oro uostą šturmą. „Sparta“ pelnė reputaciją negailestingo padalinio, kaltinamo karo nusikaltimais, įskaitant karo belaisvių kankinimus ir žmogžudystes.

Michailas Tolstychas gimė Ilovaiske ir iki konflikto dirbo krautuvo vairuotoju. Jis ėmė vadovauti „Somalio“ batalionui, kuris taip pat dalyvavo mūšiuose už Donecko oro uostą ir kitose svarbiose operacijose. Givis tapo žinomas iš vaizdo įrašų, kuriuose žemino karo belaisvius, versdamas juos valgyti antpečius ir šveronus.

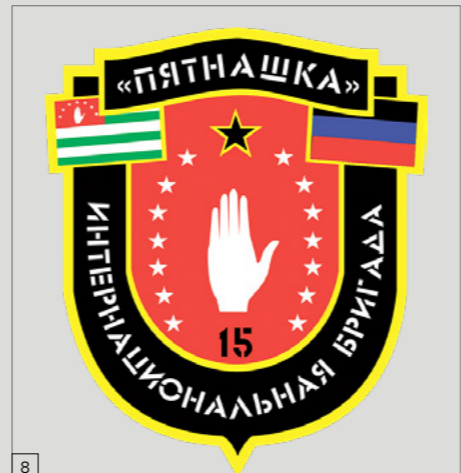
Abu vadai žuvo „paslaptomis“ aplinkybėmis: Motorola – 2016 metų spalį savo namuose sproguis liftui, Givis – 2017 metų vasarį savo kabinete apšaudytas liepsnosvaidžiu „Šmel“. Jų žūtys tapo Donbaso lauko vadų likvidavimo serijos dalimi, kas išskėlė daugybę versijų ir spekuliacijų apie įvairių pusių dalyvavimą šiuose įvykiuose.

Tarptautinė brigada „Piatnaška“ – ginkluota formuotė, įkurta 2014-aisiais Ukrainos rytuose. Pavadinimas „Piatnaška“ atskleidžia pradinį karių skaičių – 15. Pasak kitos versijos, pavadinimas nurodo į „nepriklausomos Abchazijos“, prorusiško separatistinio darinio, atsiradusio per Rusijos ir Sakartvelo karą, emblemą. Šios kvazirespublikos, kurią Kremlius atplėšė nuo Gruzijos, vėliavoje pavaizduotas atvertas delnas „piatnaška“.

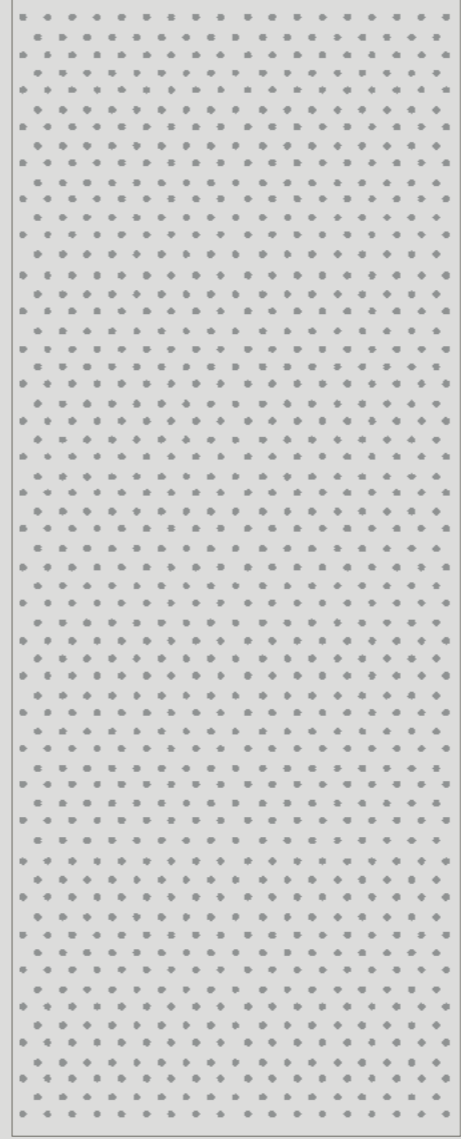
7.-8. „Piatnaškos“ rikiuotė ir ženklas.

Abu vadai žuvo „paslaptomis“ aplinkybėmis: Motorola – 2016 metų spalį savo namuose sproguis liftui, Givis – 2017 metų vasarį savo kabinete apšaudytas liepsnosvaidžiu „Šmel“.

Jų žūtys tapo Donbaso lauko vadų likvidavimo serijos dalimi, kas išskėlė daugybę versijų ir spekuliacijų apie įvairių pusių dalyvavimą šiuose įvykiuose.

8

„PIATNAŠKOS“ ISTORIJA

2014-ųjų vasarą Ahra Avidzba, pravarde Abchazas, suformavo 15 savanorių būrį, daugiausia Abchazijos ir Rusijos išeivių. Padalinys greitai išsiplėtė, įtraukdamas savanorius iš įvairių šalių, taip pat ir Didžiosios Britanijos, Prancūzijos ir Serbijos.

„Piatnaška“ aktyviai dalyvavo svarbiose kautynėse Donbase, tarp jų ir mūšiuose už Donecko oro uostą, Ilovaiską, Debalcevę ir Marjinką. Nuo 2016-ųjų padalinys dislokavosi Avdijivkos kryptimi.

Pirmasis „Piatnaškos“ vadas buvo Ahra Avidzba. Jam atsistatydinus 2016-aisiais, padaliniui ėmė vadovauti Olegas Mamijevas (pravarde Mamajus), kuris žuvo 2018-ųjų gegužę prie Avdijivkos.

„Piatnaškos“ emblemą sudaro „DLR“ ir Abchazijos vėliavos, 15 žvaigždžių ir atviras dešinys delnas („piatnaška“) raudo name fone.

„Piatnaškos“ kariai kaltinti dalyvavimu karo nusikaltimuose prieš taikius gyventojus ir belaisvių ukrainiečių kankinimais. Okupuotose Donecko srities teritorijose jie užsiėmė reketu ir automobilių nuvaramu.

Prasidėjus Rusijos invazijai į Ukrainą 2022-aisiais, „Piatnaška“ vėl dalyvavo mūšiuose už Avdijivką. Nuo 2023 metų formuotė buvo integruota į Rusijos Federacijos karines pajėgas.

Taip „Piatnaška“ nuėjo kelią nuo nedidelio savanorių būrio iki reikšmingo padalinio, dalyvavusio svarbiose kautynėse Ukrainos rytuose.

Nacbolų [Eduardo Limonovo šalininkų] dalyvavimas

2014-ųjų pavasarį ir vasarą įvykiuose aktyviai dalyvavo įvairių politinių judėjimų atstovai, įskaitant fašistinės Eduardo Limonovo Nacionalbolševikų [nacbolų] partijos šalininkus ir komunistus.

Eduardo Limonovo šalininkai, žinomi kaip nacbolai, aktyviai palaikė prorusiškas jėgas Donbase. Jie dalyvavo kariniuose veiksniuose apsiskelbusių respublikų pusėje, laikydami konfliktą kovos už „rusų pasaulį“ dalimi. Limonovas konstatavo, kad daugelis jo bendražygių išvyko į Donbasą, jog kautųsi už idealus, artimus jų pasaulėžiūrai.

KOMUNISTŲ DALYVAVIMAS

Komunistai taip pat atliko svarbų vaidmenį Donbase. 2014-ųjų spalį oficialiai registruota „Donecko liaudies respublikos“ komunistų partija [DLRKP], vadovaujama Boriso Litvinovo. Litvinovas tvirtino, kad komunistai buvo prie „DLR“ įkūrimo ištakų ir aktyviai dalyvavo jos susiformavime.

Tačiau ilgainiui santykiai tarp „DLR“ vadovybės ir komunistų pašlijo. 2016-ųjų gegužę visi trys „DLR“ kompartijos deputatai neteko mandatų Liaudies taryboje, nes „prarado pasitikėjimą“. Tuomet kilusiuose mitinguose iš komunistų mėginta atimti raudonas vėliavas, kas liudijo kylančią įtampą.

Tiek nacbolai, tiek ir komunistai 2014-aisiais įnešė savo indėlį Donbase, dalyvaudami karo veiksniuose ir politiniame apsiskelbusių respublikų gyvenime.

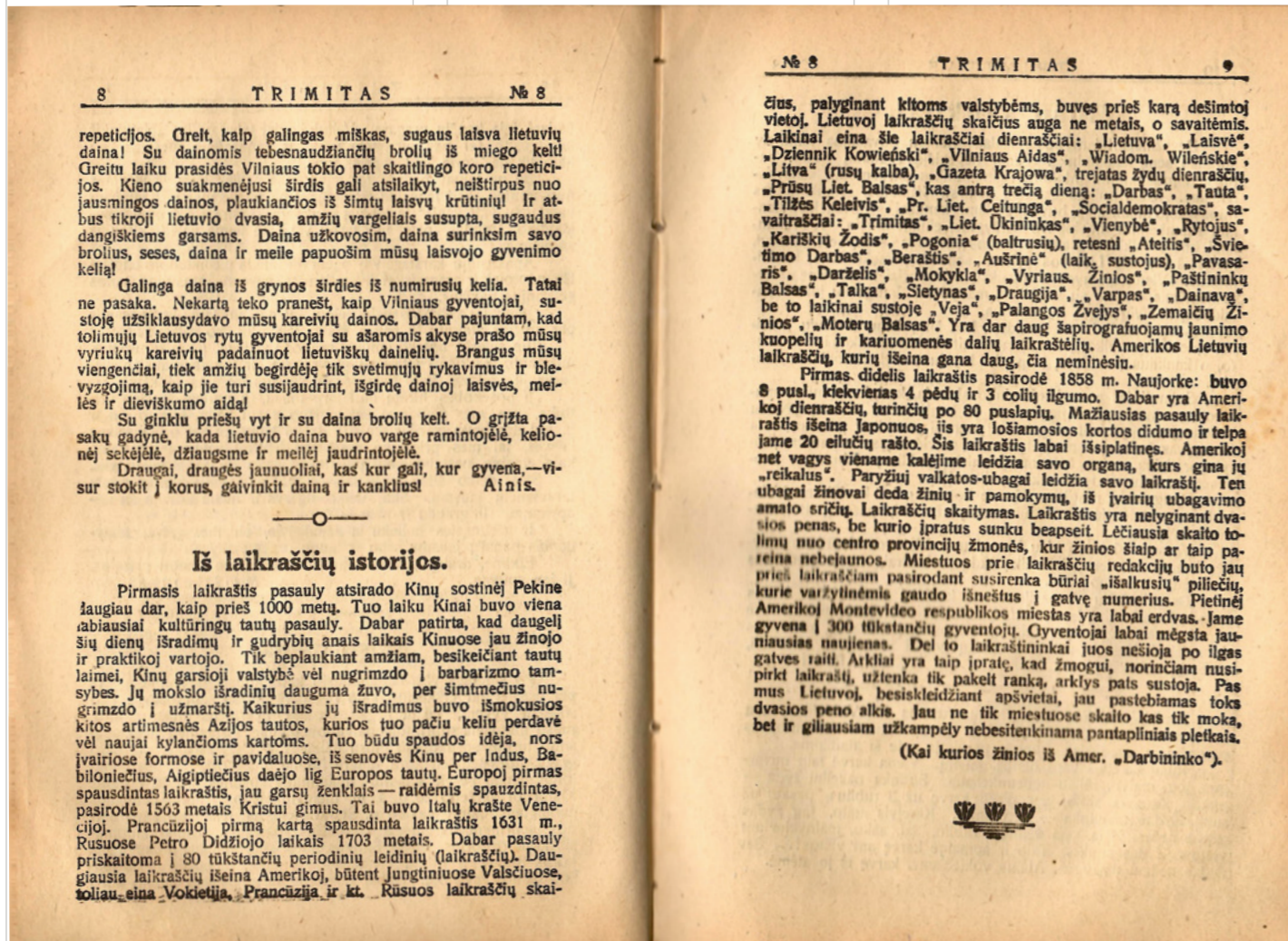
Partija „Borotba“ – Ukrainos kairioji politinė organizacija, įkurta 2011 metais ir kuruota iš Maskvos. 2014-ųjų pavasarį prasidėjus įvykiams Donbase, „Borotbos“ nariai užėmė aktyvią poziciją, palaikydami protestus prieš naują valdžią Kyjive ir pasisakydami prieš karo veiksmus (faktiškai prieš Ukrainos kariuomenę) Ukrainos rytuose.

2014-ųjų balandį „Borotbos“ nariai dalyvavo antivivyriausybiniuose mitinguose Charkive, Odesoje ir kituose miestuose, reikšdami solidarumą su Donbaso separatistais. Jie kritikavo Ukrainos valdžios veiksmus ir kvietė federalizuoti šalį, palaikydami ir brėždami prorusišką liniją.

Tačiau, nepaisant ideologinio artumo kai kuriems apsiskelbusių respublikų tikslams, „Borotba“ negavo ryškesnio vaidmens jas formuojant ir valdant. Organizacija neturėjo ryškesnės įtakos politiniams „DLR“ ir „LLR“ procesams, o jos dalyvavimas įvykiuose Donbase apsiribojo protesto akcijomis ir savo ideologijos skleidimu. Nepaisant to, šios partijos aktyvistai dalyvavo kaip partiniai darbuotojai sukarintose formuotėse tiek Donecko, tiek ir Luhansko srityse.

Galiausiai „Borotbos“ veiklą ėmė persekioti Ukrainos valdžia. Kai kurie jos nariai suimti, o pati organizacija priversta veikti pogrindyje ar emigruoti. ×

KĄ RAŠĖ „TRIMITAS“?

8 TRIMITAS № 8

repeticijos. Greit, kaip galingas miškas, sugaus laisva lietuvių daina! Su dainomis tebesnaudžiančių brolių iš miego kelti Greitu laiku prasidės Vilniaus tokio pat skaitlingo koro repeticijos. Kieno suakmenėjusi širdis gali atsilaikyt, neištirpus nuo jausmingos dainos, plaukiančios iš šimtų laisvų krūtinų! Ir atbus tikroji lietuvių dvasia, amžių vargeliams susupta, sugaudus dangiškiems garsams. Daina užkovosim, daina surinksim savo brolius, seses, daina ir meile papuošim mūsų laisvojo gyvenimo kelią!

Galinga daina iš grynos širdies iš numirusių kelia. Tatali ne pasaka. Nekartą teko pranešt, kaip Vilniaus gyventojai, sustoję užsiklausydavo mūsų kareivių dainos. Dabar pajuntam, kad tolimųjų Lietuvos rytų gyventojai su ašaromis akyse prašo mūsų vyriukų kareivių padamnoti lietuviškų dainelių. Brangus mūsų viengenciai, tiek amžių begirdėję tik svetimųjų rykavimus ir blevyzgojimą, kaip jie turi susijaudrint, išgirdę dainoj laisvės, meilės ir dieviškumo aidą!

Su ginklu priešų vyt ir su daina brolių kelt. O grįžta pasakų gadyne, kada lietuvių daina buvo varge ramintojė, kelionė sekėjė, džiaugsmė ir meilė jaudrintojė.

Draugai, drangės jaunuoliai, kas kur gali, kur gyvena, – visur stokit į korus, gaivinkit dainą ir rankliust! Ainis.

Iš laikraščių istorijos.

Pirmasis laikraštis pasauly atsirado Kinų sostinėje Pekine daugiau dar, kaip prieš 1000 metų. Tuo laiku Kinai buvo viena labiausiai kultūringų tautų pasauly. Dabar patirta, kad daugeli šių dienų išradimų ir gudrybių anais laikais Kinuose jau žinojo ir praktikojo vartoto. Tik beplaukiant amžiam, besikeičiant tautų laimei, Kinų garsioji valstybė vėl nugrimzdo į barbarizmo tamsybes. Jų mokslo išradimų dauguma žuvo, per šimtmečius nugrimzdo į užmarštį. Kaikurius jų išradimus buvo išmokusios kitos artimesnės Azijos tautos, kurios tuo pačiu keliu perdavė vėl naujai kylančioms kartoms. Tuo būdu spaudos idėja, nors įvairiose formose ir pavidaluose, iš senovės Kinų per Indus, Babiloniečius, Aigiptiečius daėjo lig Europos tautų. Europoj pirmas spausdintas laikraštis, jau garsų ženkla – raidėmis spausdintas, pasirodė 1563 metais Kristui gimus. Tai buvo Italų krašte Venecijoje. Prancūzijoje pirmą kartą spausdinta laikraštis 1631 m., Rusuose Petro Didžiojo laikais 1703 metais. Dabar pasauly priskaitoma į 80 tūkstančių periodinių leidinių (laikraščių). Daugiausia laikraščių išleina Amerikoje, būtent Jungtiniuose Valstijuose, toliau eina Vokietija, Prancūzija ir kt. Rusijos laikraščių skai-

№ 8 TRIMITAS 9

čius, palyginant kitoms valstybėms, buvęs prieš karą dešimtoje vietoje. Lietuvoj laikraščių skaičius auga ne metais, o savaitėmis. Laikiniai eina šie laikraščiai dienraščiai: „Lietuva“, „Laisvė“, „Dziennik Kowieński“, „Vilniaus Aidas“, „Wiadom. Wileńskie“, „Litva“ (rusų kalba), „Gazeta Krajowa“, trejetas žydų dienraščių, „Prūsų Liet. Balsas“, kas antrą trečią dieną: „Darbas“, „Tauta“, „Tilžės Keleivis“, „Pr. Liet. Ceitunga“, „Socialdemokratas“, savaitraščiai: „Trimitas“, „Liet. Ūkininkas“, „Vienybė“, „Rytojus“, „Kariškių Žodis“, „Pogonia“ (baltruščių), retesni „Ateitis“, „Svieto Darbas“, „Beraštis“, „Aušrinė“ (laik. sustojus), „Pavasaris“, „Darželis“, „Mokykla“, „Vyriaus. Žinios“, „Paštininkų Balsas“, „Talka“, „Sietynas“, „Draugija“, „Varpas“, „Dainava“, be to laikinai sustoję „Veja“, „Palangos Žvejys“, „Zemaičių Žinios“, „Moterų Balsas“. Yra dar daug šapirografuojamų jaunimo kuopelių ir kariuomenės dalių laikraščių. Amerikos Lietuvių laikraščių, kurių išleina gana daug, čia neminėsiu.

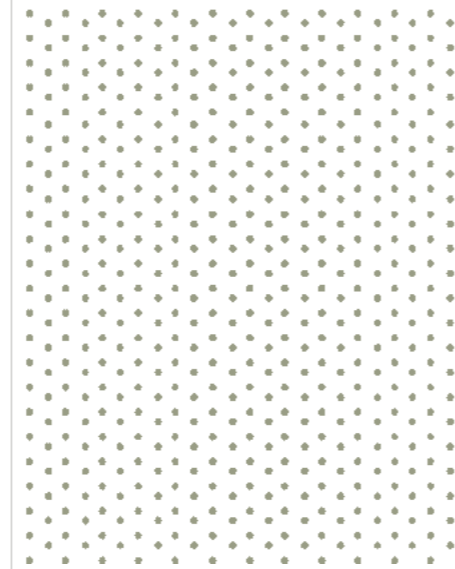
Pirmas didelis laikraštis pasirodė 1858 m. Naujorke: buvo 8 pusl., kiekvienas 4 pėdų ir 3 colių ilgumo. Dabar yra Amerikos dienraščiai, turinčių po 80 puslapių. Mažiausias pasauly laikraštis išleina Japonuos, jis yra lošiamosios kortos didumo ir telpa jame 20 eilučių rašto. Šis laikraštis labai išsiplatinęs. Amerikoje net vagys viename kalėjime leidžia savo organą, kurs gina jų „reikalus“. Paryžiuje valkatos-ubagai leidžia savo laikraštį. Ten ubagai žinovai deda žinių ir pamokymų, iš įvairių ubagavimo amato sričių. Laikraščių skaitymas. Laikraštis yra nelyginant dvasios penas, be kurio įpratus sunku beapseit. Lėčiausia skaito tolimų nuo centro provincijų žmonės, kur žinios šiaip ar taip patenka nebejaunos. Miestuos prie laikraščių redakcijų būto jau prieš laikraščiam pasirodant susirenka būriai „išalkusių“ piliečių, kurie varžytinėmis gauda išneštus į gatvę numerius. Pietinėje Amerikoje Montevideo respublikos miestas yra labai erdvas. Jame gyvena į 300 tūkstančių gyventojų. Gyventojai labai mėgsta jauniausias naujienas. Del to laikraštinkai juos nešioja po ilgas gatves raiti. Arkliai yra taip įpratę, kad žmogui, norinčiam nusipirkt laikraštį, užtenka tik pakelt ranką, arklis pats sustoja. Pas mus Lietuvoje, besisleidžiant apšvietai, jau pastebimas toka dvasios peno alkis. Jau ne tik miestuose skaito kas tik moka, bet ir giliausiam užkampely nebesitenkinama pantaplinais pietkais.

(Kai kurios žinios iš Amer. „Darbininko“).

12

1920 m. rugsėjo 22 d. išleistame 8-ajame „Trimito“ numeryje randame įdomų aprašą apie tuometę Lietuvos laikraščių būklę – kiek jų leista, kaip vadinosi. Išties įdomu tai sužinoti ir palyginti su mūsų laikais.

MŪSŲ GINKLAS, MŪSŲ MOKSLAS – LIETUVAI TĖVYNEI!

GENEROLO JONO ŽEMAIČIO LIETUVOS KARO AKADEMIJA

PRASMINGA IR GERBIAMA PROFESIJA

2 BAKALAURO STUDIJŲ PROGRAMOS

STIPENDIJA IR KARIŲ SOCIALINĖS GARANTIJOS

ŠIUOLAIKINĖS GYVENIMO SĄLYGOS

100 % VALSTYBĖS FINANSUOJAMOS STUDIJS

VADO PAREIGOS

KARJERA LIETUVOS KARIUOMENĖS VIENETUOSE, NATO ŠTABUOSE

WWW.LKA.LT

+370 682 31 072

LKA.ATRANKA@MIL.LT

@karoakademija

@lietuvos_karo_akademija

lietuvos karo akademija

PRENUMERUOK IR SKAITYK 2025

Prenumerata metams – 20 eurų
Prenumerata pusmečiui – 10 eurų

www.prenumerata.lt